

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

**Ekonomicko-obchodní vztahy České republiky a
Kazachstánu**

Liliya Malyavina

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Liliya Malyavina

Provoz a ekonomika

Název práce

Ekonomicko-obchodní vztahy České republiky a Kazachstánu

Název anglicky

Economic and Trade Relationship of Czech Republic and Kazakhstan

Cíle práce

Hlavním cílem práce je zhodnotit aktuální příležitosti pro rozvoj ekonomicko-obchodní spolupráce České republiky (ČR) a Kazachstánu (KZ) a zároveň vymezit příležitosti pro budoucí rozvoj obchodu mezi ČR a KZ.

Díličními cíli práce jsou: charakterizovat vývoj a trendy obchodní bilance mezi ČR a KZ, charakterizovat komoditní strukturu obchodu mezi ČR a KZ, zanalyzovat názory odborníků a podnikatelů na téma současného a budoucího rozvoje obchodu mezi ČR a KZ

Metodika

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí. V první části práce jsou prezentována teoretická východiska práce, získané metodou literární rešerše: základní pojmy mezinárodního obchodu a hlavní formy vnějších obchodních vztahů. Tato část se zaměřuje také na charakteristiku zkoumaných zemí (ČR a KZ), popis historie jejich ekonomicko-obchodních vztahů a popis současné právní úpravy těchto vztahů.

Následuje praktická část práce, zahrnující vlastní řešení problematiky. V této části je použita metoda analýzy dostupných statistik a zpráv, je popsána bilance vzájemné obchodní výměny ČR – KZ a komoditní struktura obchodu. Ze získaných poznatků vychází zhodnocení hlavních příležitostí a hrozeb ve vztahu k dalšímu vývoji ekonomicko-obchodních vztahů ČR – KZ. Zároveň je praktická část doplněna o primární informace, získané prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s odborníky z ČR a KZ. Na závěr je provedena syntéza získaných výsledků a jsou vytvořena doporučení.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Česká republika, ekonomika, Kazachstán, obchod, trh, vztahy

Doporučené zdroje informací

- KALÍNSKÁ, Emilie. Mezinárodní obchod v 21. století. Praha: Grada Publishing, 2010. 232 s. ISBN 98-80-247-3396-8.
- KOLEKTIV AUTORŮ. Zahraniční obchod – aktualizované znění právních předpisů z oblasti zahraničního obchodu na základě stavu k 1.6.2015. Ostrava: Sagit, 2015. 288 s. ISBN 978-80-7488-122-0.
- MACHKOVÁ, Hana a kol. Mezinárodní obchodní operace. Praha: Grada Publishing, 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.
- MACHKOVÁ, Hana. Mezinárodní marketing. Praha: Grada Publishing, 2015. 194 s. ISBN 978-80-247-5366-9.
- MULAČOVÁ, Věra, MULAČ, Petr a kol. Obchodní podnikání ve 21. století. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.
- PŠEJA, Pavel. Sborník studií o vývoji politických a ekonomických vztahů České republiky 1993 – 2001 k zemím Blízkého východu a bývalým sovětským asijským republikám v rozbořech i dokumentech. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2001. 110 s. ISBN 80-210-2740-1.
- SATO, Alexej a Jaroslav HALÍK. International business operations. Praha: Oeconomica, 2014. 124 s. ISBN 978-80-245-2053-7.
- SVATOŠ, Miroslav. Zahraniční obchod. Praha: Grada Publishing, 2009. 368 s. ISBN 978-80-247-2708-0.
- ŠTĚRNOBÁ, Ludmila a kol. Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4694-4.
- TLAPA, Martin. Mapa globálních oborových příležitostí. 2. vydání. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2016. 604 s. ISBN 978-80-7441-026-0.
-

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Daniela Spiesová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Ekonomicko-obchodní vztahy České republiky a Kazachstánu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.03.2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí své bakalářské práce Ing. Daniele Spiesové, Ph. D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, za čas, který mi věnovala.

Ekonomicko-obchodní vztahy České republiky a Kazachstánu

Abstrakt

Bakalářská práce se věnuje charakteristice trendů v oblasti ekonomicko-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Kazachstánem. Cílem práce je zmapovat a zhodnotit aktuální příležitosti pro rozvoj ekonomicko-obchodní spolupráce České republiky a Kazachstánu. Dílčími cíli práce jsou: charakterizovat vývoj a trendy obchodní bilance mezi ČR a KZ, charakterizovat komoditní strukturu obchodu mezi ČR a KZ, sjednotit názory odborníků i podnikatelů na téma rozvoje obchodu mezi ČR a KZ, udělat závěry, vymezit příležitosti pro budoucí rozvoj obchodu mezi ČR a KZ. Práce se skládá ze třech hlavních částí. První část zahrnuje teoretické poznatky z oboru mezinárodního obchodu a prezentuje vybrané země. Druhá část je vlastním řešením problematiky, vychází z analýzy dostupných statistik a průzkumu na téma ekonomiky a obchodních vztahů vybraných zemí. Třetí část uvádí shrnutí a diskusi analýzy, vymezuje příležitosti budoucího vývoje česko-kazachstánských vztahů, a je doplněna o primární data: výsledky strukturovaného rozhovoru. Na závěr je provedena syntéza výsledků, jsou zhodnoceny příležitosti a hrozby ve vztahu k dalšímu vývoji ekonomicko-obchodních vztahů ČR a KZ. Bylo zjištěno, že se ČR nachází na vzestupu ekonomiky, zvyšuje objem vývozu produkce a aktivně investuje do různých odvětví ekonomiky Kazachstánu. Kazachstán je pro ČR jednou z prioritních zemí v rámci zahraniční politiky a snaží se snížit závislost na vývozu nerostných surovin. Perspektivními oblastmi ekonomické spolupráce ČR a KZ jsou energetika, zdravotnictví, zpracovatelský průmysl, doprava, strojírenství, ochrana životního prostředí, vzdělání a cestovní ruch.

Klíčová slova: Česká republika, ekonomicko-obchodní vztahy, ekonomika, hospodářství, Kazachstán, mezinárodní obchod, obchod, rozvoj, trendy, vnější obchodní vztahy.

Economic and Trade Relationship of Czech Republic and Kazakhstan

Abstract

Bachelor thesis deals with characteristics of trends in economic and trade relations between the Czech Republic and Kazakhstan. The aim of the thesis is to map and evaluate current opportunities for the development of economic and trade cooperation between the Czech Republic and Kazakhstan. The partial aims of the thesis are: to characterize the development and trends of the trade balance between the CR and the KZ, to characterize the commodity structure of the trade between the Czech Republic and the KZ, to unify the opinions of experts and entrepreneurs on the development of trade between the CR and the KZ, to draw conclusions, to define opportunities for future development of trade between the Czech Republic and KZ. The work consists of three main parts. The first part includes theoretical knowledge from the field of international trade and presents selected countries. The second part is the actual solution of the problem, it is based on an analysis of available statistics and surveys on the economics and trade relations of selected countries. The third part summarizes and discusses the analysis, defines the opportunities for future development of Czech-Kazakhstan relations and is supplemented with primary data: the results of a structured interview. Finally, synthesis of the results is carried out, opportunities and threats are evaluated in relation to the further development of the economic and trade relations between the Czech Republic and the Czech Republic. It was found that the Czech Republic is on the rise of the economy, increasing the volume of export of production and actively investing in various branches of Kazakhstan's economy. Kazakhstan is one of the priority countries for foreign policy in the Czech Republic and seeks to reduce dependence on exports of minerals. Prospective areas of economic cooperation between the Czech Republic and the Czech Republic are energy, health, manufacturing, transport, engineering, environmental protection, education and tourism.

Keywords: Czech Republic, development, economic-trade relations, economy, external trade relations, international trade, Kazakhstan, trade, trends.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Vnější obchodní vztahy.....	13
3.1.1 Základní formy podnikání na mezinárodních trzích.....	14
3.1.2 Rizika v mezinárodním obchodě.....	16
3.2 Charakteristika vybraných zemí.....	17
3.2.1 Česká republika	17
3.2.2 Kazachstán	18
3.3 Historie ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu	19
3.4 Právní úprava ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu.....	20
4 Vlastní řešení	22
4.1 Analýza ekonomické situace vybraných zemí	22
4.1.1 Ekonomika České republiky.....	22
4.1.2 Ekonomika Kazachstánu.....	25
4.2 Analýza ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu.....	27
4.2.1 Současná situace v oblasti ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu.....	28
4.2.2 Investice a spolupráce firem	30
4.2.3 Vzájemný obchod z hlediska komoditní struktury	32
4.2.4 Služby, cestovní ruch a kulturní spolupráce.....	34
4.3 Další názory a zhodnocení ekonomických vztahů	35
5 Výsledky a diskuse	38
6 Závěr.....	42
7 Seznam použitých zdrojů	44
8 Přílohy	51

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Vývoj HDP v ČR, 2000-2017.....	23
Tabulka 2 – Důležité ekonomické údaje, ČR, 2017	24
Tabulka 3 – Tempo růstu zahraničního obchodu se zbožím, ČR, 2017	24
Tabulka 4 – Důležité ekonomické údaje, Kazachstán, 2016	25
Tabulka 5 – Tempo růstu obrátu zahraničního obchodu, Kazachstán, 2017	25
Tabulka 6 – Obchodní výměna ČR – KZ, tis. USD, 2011–2016	29
Tabulka 7– Dovozy ropy do ČR, 2016	33

1 Úvod

Světové hospodářství lze obecně definovat jako soubor národních ekonomik a nestátních struktur spojených mezinárodními vztahy. Světová ekonomika vznikla díky mezinárodní dělbě práce, která zahrnovala jak rozdělení výroby (tedy mezinárodní specializaci), tak i její sjednocení – spolupráci. V moderním světě je zvláště aktuální problematika globalizace a regionalizace mezinárodních ekonomických vztahů. Bakalářská práce se zaměřuje na charakteristiku trendů v oblasti ekonomicko-obchodních vztahů mezi dvěma vybranými zeměmi – Českou republikou a Kazachstánem.

Kazachstán je pro ČR jednou z prioritních exportních zemí na Středním východě. Analýze příležitostí na zahraničních trzích je věnována velká pozornost ze strany vládních organizací, podnikatelů a médií. Kazachstán se tradičně věnuje vývoji ekonomických vztahů s Ruskem a Čínou, přesto se usiluje i o dobré vztahy s evropskými a americkými zeměmi. Ekonomicko-obchodní vztahy mezi Kazachstánem a zeměmi Evropské unie jsou podloženy Dohodou o partnerství a spolupráce, platnou od roku 1999. Tuto dohodu by v současné době měl nahradit nový dokument, zaměřený na posílení politických a ekonomických vztahů.

Z důvodu určitých ekonomických změn v posledních letech (např. snížení cen na surovinových trzích, přechod k plovoucímu kurzu a devalvace tenge v KZ) je třeba přehodnotit situaci na trhu a identifikovat nové příležitosti a hrozby v rámci česko-kazachstánské ekonomické spolupráce.

Určité změny ve vnitřní politice zemí ovlivňují také jejich cíle a chování na světové ekonomické aréně. V roce 2014 došlo k reorganizaci kazašské vlády, v současné době vláda Kazachstánu klade velký důraz na rozvoj zahraničních investic, na vývoj velkých mezinárodních infrastrukturních projektů apod. Česká republika nyní zaznamenává dostatečně silný ekonomický růst, v ČR je nejnižší nezaměstnanost v celé EU. Všechny tyto fakty mohou ovlivnit ekonomicko-obchodní vztahy mezi těmito dvěma zeměmi.

Výsledky aktuální analýzy, provedené v této práci budou užitečné pro podnikatele z České republiky a Kazachstánu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je zmapovat a zhodnotit aktuální příležitosti pro rozvoj ekonomicko-obchodní spolupráce České republiky a Kazachstánu.

Díličními cíli práce jsou: charakterizovat vývoj a trendy obchodní bilance mezi ČR a KZ, charakterizovat komoditní strukturu obchodu mezi ČR a KZ, sjednotit názory odborníků a podnikatelů na téma současného a budoucího rozvoje obchodu mezi ČR a KZ, udělat závěry a vymezit příležitosti pro budoucí rozvoj obchodu mezi ČR a KZ.

Vzhledem k cílům práce je důležité se zaměřit především na charakteristiku hlavních makroekonomických ukazatelů, na analýzu obchodních bilancí vybraných zemí a na zpracování statistik pro zkoumanou oblast.

2.2 Metodika

Práce je rozdělena do třech hlavních částí. V první části práce jsou prezentována teoretická východiska práce, získané metodou literární rešerše: základní pojmy mezinárodního obchodu a hlavní formy vnějších obchodních vztahů. Tato část se zaměřuje také na stručnou charakteristiku zkoumaných zemí (Česká republika a Republika Kazachstán) a právní úpravu jejich ekonomických a obchodních vztahů.

Následuje druhá kapitola – praktická část práce, zahrnující vlastní řešení problematiky. V této části je použita metoda analýzy dostupných statistik a zpráv, je zanalyzována stávající ekonomická situace vybraných zemí za použití vybraných makroekonomických ukazatelů, je popsána historie česko-kazachstánských ekonomicko-obchodních vztahů. Zároveň je tato část doplněna o primární informace, získané prostřednictvím strukturovaného rozhovoru. Je zde zanalyzován dovoz a vývoz a bilance vzájemné obchodní výměny České republiky a Kazachstánu z hlediska objemu produkce a komoditní struktury.

Ze získaných poznatků vychází zhodnocení hlavních příležitostí ve vztahu k dalšímu vývoji ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu. Výsledky tohoto zhodnocení jsou uvedeny ve třetí kapitole – Výsledky a diskuse. Na závěr je provedena

syntéza získaných výsledků a jsou vytvořena doporučení v podobě vymezení příležitostí budoucí ekonomicko-obchodní spolupráce České republiky a Kazachstánu.

3 Teoretická východiska

Globalizace rozšiřuje obchodní vztahy mezi zeměmi a rozšiřuje hranice jejich spolupráce. V současné době roste ekonomika rozvojových zemí, zároveň se posiluje celosvětová konkurence. Relativně liberální podnikatelské prostředí na světovém trhu, zjednodušené podmínky vnitřního obchodu v rámci jednotlivých mezinárodních aliancí vytváří prostor pro různé formy obchodních vztahů, podpořené proexportní politikou.

3.1 Vnější obchodní vztahy

Obchodní politiku státu lze definovat jako „*souhrn záměrů, strategií, zásad, opatření, nástrojů, smluv a institucí, vytvářených a koncipovaných na úrovni vlády a směřujících k podnikatelským subjektům domácím a zahraničním.*“ (ŠTĚRBOVÁ a kol., 2013). Cílem obchodní politiky je ovlivňovat podnikatelské prostředí takovým způsobem, aby byl zajištěn pozitivní vývoj národního hospodářství a byly naplňovány cíle vlády v jednotlivých ekonomických oblastech.

Obchodní politika se projevuje v zahraničním obchodu státu, ovlivňuje obchodní bilanci státu, řeší problémy nezaměstnanosti a inflací apod. Štěrbová a kol. (2013, s. 107) uvádí, že základní nástroje obchodní politiky státu jsou zaměřeny na ochranu vnitřního trhu a na podporu vývozu.

Vnější obchodní vztahy jsou založeny na obchodních aktivitách jednotlivých firem, které vstupují a působí na zahraničních trzích. (MULAČOVÁ a kol., 2013). Odvětví zahraničního obchodu zahrnuje činnost všech podniků, které dováží a vyváží zboží ve formě obchodního zboží. (CZECHTRADE, 2017). Vývoz a dovoz je nejjednodušším způsobem vstupu podnikatelských subjektů na zahraniční trhy. Země, která nemá k dispozici nějaké zdroje (například surovinové zdroje) může je získat prostřednictvím mezinárodní směny. Řada zemí preferuje dovážet potřebné zdroje, aniž by využívala vlastní (například z důvodu ochrany životního prostředí). Jurečka a kol. (2013, s. 232) uvádí, že mezinárodní směna je jedním z potenciálních zdrojů pozitivního hospodářského růstu zemí. V této souvislosti je třeba si vzpomenout i na známé ekonomické teorie v oblasti mezinárodního trhu.

Již v 18. století Adam Smith ve své teorii absolutní výhody zdůrazňoval schopnost některých zemí se stejnými vstupy produkovat více výstupů než země jiná. Na tuto teorii navazovala další – teorie komparativních výhod, kterou rozpracoval David Ricardo. Tuto teorii stručně lze popsat následovně: „*země, která má absolutní nevýhodu při výrobě dvou zboží s ohledem na srovnání s jinou zemí, vykazuje komparativní nebo relativní výhodu ve výrobě toho zboží, ve kterém je absolutní nevýhoda menší.*“ (PICHANIČ, 2004). K těmto tradičním teoriím se přidaly další teorie, které se věnovaly vysvětlení výrobních faktorů, životního cyklu produktů a konkurenceschopnosti na mezinárodních trzích. Jedná se například o Heckscher-Ohlinovou teorii produkčních faktorů, kterou později zpochybňoval Wassily Leontief (Leontiefův paradox) a naopak opět dokázali ekonomové Sachs a Shatz. V souvislosti s moderními trendy (vývoj technologií, využití levné méně kvalifikované pracovní síly v rozvojových zemích) byla rozpracována nová teorie destruktivního obchodu, která vysvětluje, že tok kapitálu a technologií do rozvojových zemí a tok levného zboží zpět do rozvinutých zemí vyvolávají negativní důsledky. Mezi novými teoriemi mezinárodního obchodu patří také teorie prvního na trhu, která tvrdí, že podniky, které přicházejí na trh první, se začínají brzy na tomto trhu dominovat. Pichanič uvádí, že se s ohledem na tuto teorii mezinárodní obchod jeví spíše jako „*zvládnutí transakcí, které se uskutečňují přes hranice národních států za účelem uspokojení individuálních nebo firemních potřeb.*“ (PICHANIČ, 2004, s. 20).

3.1.1 Základní formy podnikání na mezinárodních trzích

Firmy mohou na zahraničních trzích podnikat na základě různých strategií. Obvykle je mezinárodní podnikání členěno do tří hlavních skupin, a to vzhledem k těmto faktorům: „*míra zapojení do mezinárodních operací, místo působení, rozsah zahraničních operací, náročnost na kapitálové investice*“ (MULAČOVÁ a kol., 2013, s. 493). Toto členění používá také například Machková a kol. (2014, s. 15). Jedná se o tyto formy:

- obchodní operace (vývoz a dovoz zboží a služeb),
- licence, franchising apod. neboli formy podnikání, které jsou nenáročné na investice kapitálu,
- přímé zahraniční investice apod. neboli formy podnikání, které jsou kapitálově náročné (tzv. „*kapitálové vstupy podniků na zahraniční trhy*“ (MULAČOVÁ a kol., 2013, s. 493)).

Vývoz a dovoz zboží a služeb zahrnuje „*hodnotu zboží a služeb směňovaných mezi rezidentskými a nerezidentskými jednotkami.*“ (ROJÍČEK a kol., 2016, s. 50). Při vývozu a dovozu se využívají různé obchodní metody, smluvní vztahy jsou stanoveny na základě dohody obou stran.

V národních účtech je používáno tzv. národní pojetí zahraničního obchodu, kdy dovoz a vývoz zboží je evidován již při změně vlastnictví, bez ohledu na to, zda došlo k fyzickému přesunu zboží přes státní hranice. Služby jsou evidovány v okamžiku, kdy byly vyprodukovány, tj. ve většině případu kdy byly poskytnuty. Národní pojetí dovozu a vývozu je dle Rojíčka a kol. (2016, s. 50) efektivnější než přeshraniční pojetí, jelikož tento princip lépe poskytuje informace o transakcích mezi rezidenty jednoho státu a nerezidenty v období globalizace. Jako příklad lze uvést činnost velkých zahraničních podniků na území ČR, která je spojena s významnými toky produkce přes hranice. Nicméně v tomto případě nedochází ke změně vlastnictví při pohybu této produkce, proto nejsou evidovány žádné změny v objemu zahraničního obchodu v národním pojetí. Tento princip teda efektivně mapuje skutečnou situaci na trhu.

V souvislosti s evidencí dovozu a vývozu na národních účtech je třeba zmínit se o pojmu saldo zahraničního obchodu. Je to jeden z hlavních agregátů produkce, který je zahrnován při výpočtu hrubého domácího produktu, a proto je důležitým ukazatelem vyspělosti ekonomiky.

Zdrojem informací o vývozu a dovozu jsou celní orgány. Prvotní kontrolu a sběr dat v České republice realizuje Generální ředitelství cel, dále se zpracováním a zveřejněním informací zabývá Český statistický úřad. Po vstupu České republiky do Evropské unie byly statistiky spojovány ze dvou systémů: Intrastat a Extrastat. Zdrojem informací o zahraničním obchodu ČR se zeměmi mimo EU jsou jednotné celní prohlášení. (CZECHTRADE, 2017).

V Kazachstánu se monitoringem a zveřejněním ekonomických ukazatelů zabývá Statistický výbor Ministerstva národní ekonomiky (TALDAU, 2017). Statistiku zahraničního obchodu zveřejňuje také Výbor státních příjmů Ministerstva financí Kazachstánu (KGD, 2017). Evidování zahraničního obchodu a vzájemného obchodu zemí-členů Eurasijského ekonomického svazu (EAHU) (Kazachstán, Rusko, Bělorusko) je vedeno dle jednotné metodologie Eurasijská ekonomická komise (EEK, 2011).

V České republice se podporou přímých zahraničních investic na nejvyšší úrovni zabývá Ministerstvo průmyslu a obchodu. (MACHKOVÁ a kol., 2014). V Kazachstánu se této problematice věnuje Ministerstvo investic a rozvoje Republiky Kazachstán a také Národní agentura pro oblast exportu a investic Kaznex Invest. (ŽANIBEK, 2016). Právě podpora přímých zahraničních investic byla považována za jeden z hlavních nástrojů k překonání ekonomické krize a rozvoje efektivního systému tržní ekonomiky od doby získání Kazachstánem nezávislosti v roce 1990. (MINISTERSTVO EKONOMICKÉHO ROZVOJE RF, 2004-2017).

Při volbě formy podnikání na mezinárodním trhu je třeba zohlednit řádu faktorů. Jedná se nejen o sledování vyspělosti trhu, ale i obecných obchodněpolitických podmínkách, faktorech ekonomického, politického a právního prostředí, specifice produktů a partnerů. Vybranou formu podnikání je třeba zhodnotit vzhledem k nákladům a možným rizikům, k návratnosti investic, předpokládání výnosnosti apod. (MACHKOVÁ a kol., 2014).

3.1.2 Rizika v mezinárodním obchodě

Podnikání je vždy spojeno s nějakými riziky, které mohou působit velmi rozsáhle a jako důsledek výrazně ovlivnit skutečný výsledek podnikání. Je třeba brát v úvahu, že některá rizika jsou čistě negativní, některá rizika působí také pozitivně. K tzv. čistým rizikům v mezinárodním obchodě dle Machkové a kol. (2014, s. 179) patří například rizika technická, která jsou spojena s přepravou zboží a mohou zkomplikovat proces distribuce zboží. Některá ekonomická rizika mohou přinášet určité pozitivní výsledky oproti předpokládanému riziku, jako je například riziko zvýšení cen. Tuto skupinu rizik Machková a kol. (2014, s. 179) označuje jako spekulativní.

Podnikání na zahraničních trzích je často ovlivňováno specifickými riziky, jimiž jsou: změny měnového kurzu, změny ekonomického a politického charakteru, změny obchodně-politických a celních podmínek pro vývoz a dovoz zboží, přepravní rizika, kulturní rozdíly, odlišné právní předpisy, rozdílná informovanost o situaci na trzích apod.

Moderní přístup k řízení rizik je označován pojmem risk management. Na rozdíl od dřívějšího pojetí nástrojů, zaměřených na omezení rizik, je moderní přístup aktivnější: zvažuje a eliminuje rizika ve všech úrovních organizace.

Informace o důležitých rizicích na mezinárodních trzích jsou poskytovány Světovým ekonomickým fórem (WEF – Eorld Economic Forum), které má za cíl přispět k zefektivnění procesů globálního řízení. Zmapování rizik na mezinárodních trzích, které prezentuje WEF ve svých ročenkách, ukazuje, že globalizační dopady nutí sledovat rizika ve vzájemné provázanosti a s ohledem na dopady v dlouhodobém horizontu. (MACHKOVÁ a kol., 2014, s. 180).

3.2 Charakteristika vybraných zemí

Vzhledem k tématu práce je třeba stručně charakterizovat vybrané země – Českou republiku a Kazachstán, a prezentovat základní informace o těchto zemích.

3.2.1 Česká republika

Česká republika vznikla 1.1.1993 rozdělením Československa. V roce 1999 ČR vstoupila do NATO, v r. 2004 – do Evropské unie. Politický systém České republiky lze charakterizovat jako parlamentní demokracie. Parlament v ČR je dvoukomorový a je tvořen Poslaneckou sněmovnou a Senátem. Prezidentem republiky je v současné době Miloš Zeman, předsedou vlády – Bohuslav Sobotka. Předsedu vlády jmenuje prezident na základě voleb. Na návrh prezidenta jsou pak jmenováni ministři. (VLÁDA ČR, 2017). V ČR působí 14 ministerstev, které jsou ústředními orgány státní správy pro jednotlivé oblasti.

Z geografického hlediska je Česká republika vnitrozemským státem, který leží ve střední Evropě. Rozloha České republiky je 78 866 km², vzhledem k tomu patří ČR ke středně velkým evropským zemím. (CZEC.CZ, 2010).

Na západě ČR hraničí s Německem, na jihu – s Rakouskem, na východě – se Slovenskem a na severu s Polskem. Historicky je ČR rozdělena do třech velkých částí – Čechy, Morava a české Slezsko. Od roku 2000 jsou v ČR vymežovány 14 krajů, největším z nich je Středočeský kraj. Kraje se dále dělí na správní obvody obcí s rozšířenou působností. Pro statistické účely jsou vymežovány oblasti (NUTS 2), které sdružují některé kraje. Tyto oblasti celkem mají srovnatelné počty obyvatel. (ÚZIS ČR, 2017).

Ke dni 8.7.2017 v ČR bydlelo 10 579 067 obyvatel. (ČSÚ, 2017). Česká společnost stárne, průměrný věk obyvatel v roce 2014 dosáhl 40,8 let (v roce 1995 bylo 36,2 roku).

Pro porovnání nejstarší obyvatelstvo je v Německu – v roce 2014 45,6 let. V ČR je poměrně málo lidí s vysokoškolským vzděláním – 19,9 %. Téměř tři čtvrtiny obyvatelstva v ČR je ekonomicky aktivní, přispívá k tomu zejména vysoká ekonomická aktivita žen. (ČSÚ, 2016).

3.2.2 Kazachstán

Kazachstán získal samostatnost v roce 1991 po rozpadu Sovětského svazu a pokračoval ve vývoji unitárního prezidentského státu. Nursultan Nazarbajev je od roku 1991 až dodnes prezidentem Republiky Kazachstán. V době Sovětského svazu vykonával funkci Hlavního tajemníka Ústředního výboru Komunistické strany Kazašské sovětské socialistické republiky.

Nejvyšším orgánem je dvoukomorový Parlament Republiky Kazachstán, který se skládá ze Senátu (47 poslanců) a Mažylisu (107 poslanců). 82 % hlasů získala prezidentská strana Nur Otan. *„Parlament na základě návrhů prezidenta schvaluje měny v Ústavě, schvaluje státní rozpočet, dává souhlas na obsazení pozic předsedy vlády, předsedy Národní banky, rozhoduje o otázkách války a míru. Parlament má dále pravomoc iniciativy na vyhlášení referenda, může vyjádřit nedůvěru vládě.“* (ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD, 2017, s. 3).

Největším městem je Almaty, turistické, sociální, ekonomické a vzdělávací centrum. Hlavním městem od roku 1997 ke Astana. Národní měnou země je tenge.

Kazachstán je devátou největší zemí ve světě. Plocha Kazachstánu činí cca 2,7 miliony km², přičemž hustota osídlení je velmi nízká – 7 obyvatel na 1 km². Počet obyvatel v Kazachstánu stabilně roste a stanoví 18 067 245 lidí ke dni 8.7.2017. Od 90. let v KZ výrazně klesal počet obyvatel, což bylo způsobeno vystěhovalectvím nekazašského etnika – především Rusů, Ukrajinců a Němců. Do roku 2007 z KZ bylo přesídleno 157 krajanů (osob s prokázaným českým původem) z KZ do ČR. (ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD, 2017, s. 3).

V KZ žije mnoho národností a etnických skupin. Kromě etnické strukturalizace země důležitou je rovněž strukturalizace klanová a vymezení klanových svazů (Starší, Střední a Mladší žuzy). (ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD, 2017, s. 4).

Pouze 50,4 % obyvatel KZ pochází z měst. Průměrný věk obyvatel v roce 2017 je 29,6 let (pro porovnání v roce 1990 byl 26 let). (WORLDOMETERS.INFO, 2017).

Kazachstán je významnou tranzitní zemí, která propojuje západní trhy s asijskými. Země hraničí s Ruskem, Uzbekistánem, Kyrgyzstánem, Turkmenistánem a Čínou. Celková délka hranic je 12 187 km. Reliéf země je velmi různorodý: jsou zde vysoké zasněžené hory, stepi, pouště a polopouště. Klima země je ostře kontinentální. (ALMATY-INFOR, nedatováno).

Kazachstán patří k celosvětové významným destinacím z hlediska přírodního bohatství a těžbě surovin: „*dokladem je fakt, že v Kazachstánu lze těžít 99 z celkových 105 prvků periodické soustavy.*“ (SYNKOVÁ, 2013).

3.3 Historie ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu

Kazachstán byl jednou ze Sovětských socialistických republik Sovětského svazu, proto zahraniční vztahy KSSR sledovaly cíle centralizované strategie Moskvy. Dnes je velmi těžko najít informace o bezprostřední spolupráce Kazašské SSR a Československa. Po rozpadu Sovětského svazu a Československa byly navázaná přímá spolupráce mezi novou Českou republikou a Republikou Kazachstán. Na oficiálních stránkách Velvyslanectví Republiky Kazachstán v ČR a SR se uvádí, že diplomatické vztahy s Kazachstánem byly navázány 1. ledna 1993. Od té doby se začínají vyvíjet vztahy ČR a KZ v ekonomicko-obchodní oblasti. V roce 1997 byla v Praze otevřena Diplomatičká mise Republiky Kazachstán, která později v roce 2004 získala status Velvyslanectví. (VELVYSLANECTVÍ RK v ČR a SR, nedatováno).

Spolupráce mezi ČR a KZ se vyvíjela pomalu. Nicméně se stála Česká republika čtvrtou z členských států EU, která ratifikovala smlouvu mezi Kazachstánem a EU o rozšíření partnerství a spolupráci. (ZAKON.KZ, 2016).

3.4 Právní úprava ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu

Smluvní základnu obchodních vztahů mezi ČR a KZ od roku 1993 do roku 2004 tvořila Dohoda mezi vládami o obchodně-ekonomických vztazích a spolupráci v oblasti vědy a techniky. Tato dohoda byla zrušena po vstupu ČR do Evropské unie. Pak byla podepsána nová Dohoda o hospodářské, průmyslové a vědecko-technické spolupráci. V souvislosti s nařízenými EU měla ČR přijat také další dokument – Dohodu o spolupráci ve sféře standardizace, metrologie a certifikace mezi KZ a ČR. Pro oblast dlouhodobého rozvoje obchodních vztahů byla v roce 2004 také podepsána Deklarace o rozvoji spolupráce mezi KZ a ČR.

Mezi důležité smluvní dokumenty, které upravují obchodně-ekonomické vztahy ČR a KZ je třeba také zařadit:

- Dohodu o podpoře a vzájemné ochraně investic, která platí od roku 1998,
- Smlouvu o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru DPH a z majetku, platí od roku 1999,
- Smlouvu o spolupráci v mezinárodní silniční dopravě, platí od roku 2003,
- Dohodu mezi Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a Ministerstvem cestovního ruchu a sportu KZ o spolupráci v oblasti cestovního ruchu, podepsána v roce 2011. (VELVYSLANECTVÍ ČR V ASTANĚ, neadtováno).

V roce 2005 byla založena Česko – kazachstánská mezivládní komise k ekonomické, průmyslové a vědecko-technické spolupráci. Na oficiálních stránkách Velvyslanectví ČR v Astaně se uvádí, že je to „pracovní orgán pro řešení aktuálních otázek obchodně-ekonomických otázek vzájemné spolupráce.“ (VELVYSLANECTVÍ ČR V ASTANĚ, 2016). Pravidelně se uskutečňují zasedání Mezivládní komise v ČR a v KZ. Poslední zasedání komise se dotýkalo otázek energetické spolupráce, proto se ho zúčastnila Česko-kazachstánská energetická společnost. V roce 2015 se uskutečnilo několik schůzek českých a kazachstánských delegací, majících významný dopad na prohloubení vztahu v oblasti regionálního rozvoje. Probíraly se možnosti spolupráce jednotlivých českých krajů a kazachstánských oblastí.

V roce 2014 ukončila svoji činnost Obchodní a průmyslová komora Kazachstánu, která se zabývala rozvojem ekonomických vztahů se zahraničními státy, včetně České

republiky. V návaznosti na zákon „O Národní komoře Kazachstánu“ ze dne 12. června 2014 se nástupnickou organizací stala Národní komora podnikatelů Kazachstánů v Astaně, jejíž cílem je „posouzení možností spolupráce s partnerskými organizacemi v ČR.“ (TROJÁČEK, 2014). Hlavní vládní partnerskou organizací v ČR je Hospodářská komora České republiky.

Na závěr lze říct, že zájem o prohloubení ekonomicko-obchodních vztahů ČR a KZ se projevuje i ve vytváření odpovídající právníko-legislativní báze. Aktivně se česko-kazachstánská spolupráce vyvíjí také na úrovni podnikatelských organizací (schůzky, návštěvy delegací podnikatelů, smlouvy o budoucí spolupráce podnikatelských subjektů apod.), na úrovni vzdělávacích institucí (spolupráce vysokých škol a vědeckých centrů), v rámci provedení mezinárodních podnikatelských fór, výstav a veletrhů.

Vzhledem k objemu obchodní výměny a také k vysokému ekonomickému potenciálu je Kazachstán zařazen mezi 12 prioritních zemí v oblasti zahraniční politiky České republiky.

4 Vlastní řešení

Tato kapitola je zaměřena na analýzu ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu. Jsou zde charakterizovány obchodní bilance mezi vybranými zeměmi, včetně komoditní a geografické struktury jejich vzájemného obchodu. Pozornost je věnována investicím, exportu služeb a jiným skutečnostem. Na začátku je uvedena stručná analýza ekonomické situace ve vybraných zemích.

4.1 Analýza ekonomické situace vybraných zemí

Ekonomická situace vybraných zemí (Česká republika a Kazachstán) je zanalyzována z hlediska hlavních makroekonomických ukazatelů (vývoj HDP, nezaměstnanost, míra inflace, míra spotřebitelských cen apod.).

4.1.1 Ekonomika České republiky

České ekonomice se v posledním roce daří. V prvním čtvrtletí roku 2017 se HDP meziročně zvýšil o 2,9 %. Růst byl zejména podpořen silnou zahraniční poptávkou a stabilní rostoucí spotřebou domácností: zahraniční obchod přispěl k růstu HDP 1,7 %, výdaje na spotřebu domácností – 1 %. (Aktuálně.cz, 2017). Dařilo se odvětvím informačních a komunikačních technologií, oblasti nemovitostí, výrobě motorových vozidel. (ČSÚ, 2017). Dle slov premiéra Sobotky (In: AKTUÁLNĚ.CZ, 2017) pozitivním je to, že růst HDP je postaven nejen na výrobě a exportu, ale i na domácí poptávce. Růst hrubého domácího produktu v období 2000-2017 ukazuje následující tabulka 1.

Míra nezaměstnanosti v ČR je nejnižší při srovnání se zeměmi EU. V listopadu 2017 dosáhla 3,7 % (na druhém místě bylo Německo – 4,1 %, na posledním – Řecko s 23 %). (Novinky.cz, 2017). Nejnižší nezaměstnanost nově zaznamenal Plzeňský kraj (3,1 %), na druhém místě – Praha (3,2 %). Bez práce v březnu 2017 bylo 356 tisíc lidí, co je nejnižší ukazatel od roku 2008. Zvýšil se počet volných pracovních míst o 150 tisíc. Vzhledem k tomu je v současné době cítit výrazný tlak na růst mezd. (ČESKÉ NOVINY, 2017).

Tabulka 1 – Vývoj HDP v ČR, 2000-2017

Rok	mil. Kč	SOPR ¹⁾
2000	2 372 630	106,0
2001	2 562 679	108,0
2002	2 674 634	104,4
2003	2 801 163	104,7
2004	3 057 660	109,2
2005	3 257 972	106,6
2006	3 507 131	107,6
2007	3 831 819	109,3
2008	4 015 346	104,8
2009	3 921 827	97,7
2010	3 953 651	100,8
2011	4 033 755	102,0
2012	4 059 912	100,6
2013	4 098 128	100,9
2014	4 313 789	105,3
2015	4 554 615	105,6
2016	4 716 141	103,5

¹⁾SOPR – stejné období předchozího roku

Zdroj: ČSÚ, 2017, s. 35

Rok 2017 přinesl také v ČR zvýšení spotřebitelských cen. Růst cen se projevil zejména u potravin a nemovitostí: v Praze se růst cen na realizované starší byty meziročně zrychlil o 15,2 %, v ostatních českých regionech – o 17,4 %. V posledním roce se zvyšovaly ceny hypotečních úvěrů, a naopak klesaly sazby spotřebitelských úvěrů. (ČSÚ, 2017).

Český vývoz v prvním čtvrtletí roku 2017 dosáhl 898 miliard korun, což bylo nejvyšším ukazatelem v době samostatnosti České republiky: „*Tahounem vývozu zůstala motorová vozidla. Jejich podíl na exportu dosáhl mimořádných 29,5 %. Na svou obvyklou úroveň se vrátil vývoz chemických výrobků, což ukazuje na úplné zotavení po delším výpadku kvůli haváriím významných výrobních zařízení.*“ (SÚKUPOVÁ, In: ČSÚ, 2017). Český dovoz dosáhl v prvním čtvrtletí roku 2017 836 miliard korun. Hodnota dovozu byla ovlivněna celosvětovým růstem cen na ropu a zemní plyn.

Tabulka 2 – Důležité ekonomické údaje, ČR, 2017

Ukazatel	2017, meziroční růst, %
HDP	3,0 %
Index spotřebitelských cen	2,4 %
Míra inflace	1,5 %
Průmyslová produkce	8,1 %
Stavební produkce	4,7 %
Tržby v maloobchodě	5,7 %
Průměrná nominální mzda	5,3 %
Průměrná reálná mzda	2,8 %
Indexy cen vývozu a dovozu – dovoz	5,1 %
Indexy cen vývozu a dovozu – vývoz	2,3 %
Obecná míra nezaměstnanosti	3,0 %

zdroj: ČSÚ, 2017

V posledním roce v souvislosti s rostoucí ekonomikou výrazně zvyšovala průmyslová produkce (8,1 %) a stavební produkce (4,7 %) ČR. Pozitivní tendenci vykazuje zahraniční obchod ČR: tempo růstu dovozu zboží a služeb ze zahraničí je 12,8 %, vývozu do zahraničí – 10,1 %. Porostly rovněž index cen dovozu – 5,1 % a vývozu – 2,3 %. Další tabulka prezentuje úroveň tempo růstu zahraničního obchodu České republiky se zbožím.

Tabulka 3 – Tempo růstu zahraničního obchodu se zbožím, ČR, 2017

	Tempo růstu leden-říjen 2017/2016, %
Obrat zahraničního obchodu	-12 %
<i>EU28</i>	9 %
<i>eurozóna (19)</i>	7 %
<i>mimo EU</i>	21 %
<i>nespecifikované země</i>	-11 %
Vývoz z ČR	6 %
<i>EU28</i>	6 %
<i>eurozóna (19)</i>	6 %
<i>mimo EU</i>	8 %
<i>nespecifikované země</i>	29 %
Dovoz do ČR	7 %
<i>EU28</i>	5 %
<i>eurozóna (19)</i>	6 %
<i>mimo EU</i>	13 %
<i>nespecifikované země</i>	-7 %

zdroj: vlastní zpracování podle ČSÚ, 2017

4.1.2 Ekonomika Kazachstánu

Ekonomika Kazachstánu se výrazně zlepšila v roce 2017 v porovnání s rokem 2016. Hlavní ekonomické údaje o Kazachstánu za předchozí období, tj. v meziročním srovnání (2016/2015) jsou uvedeny v tabulce č. 4.

Tabulka 4 – Důležité ekonomické údaje, Kazachstán, 2016

Ukazatel	2016, meziroční růst/pokles, %
HDP	0,4 %
Daňové příjmy	23 %
Zdroje Národního fondu	-5 %
Zahraniční obchod – dovoz	-22 %
Zahraniční obchod – vývoz	-26 %
Indexy cen vývozu a dovozu – dovoz	8,2 %
Indexy cen vývozu a dovozu – vývoz	-8 %
Úvěry ekonomice	-6 %

zdroj: IWEP, 2017

Z tabulky je vidět, že v posledním sledovaném období bylo relativně nízké tempo růstu HDP (0,4 %). Nicméně v období leden-srpen 2017 se tempo růstu HDP sestavilo 4,3 % (INFORMBURO, MUKANOV, 2017). Podle ministra národní ekonomiky Kazachstánu Timura Sulejmanova ekonomický růst způsobila makroekonomická stabilita a investiční aktivita země, rovněž příznivé podmínky na zahraničních trzích; k nimž patří především pokračující poptávka a zlepšení konjunktury cen na hlavní položky kazašského exportu. (INFORMBURO, MUKANOV, 2017). Následující tabulka prezentuje tempo růstu obratu zahraničního obchodu Kazachstánu v mil. USD. Je vidět, že byla zaznamenána pozitivní tendence ve vztahu ke všem partnerským zemím.

Tabulka 5 – Tempo růstu obratu zahraničního obchodu, Kazachstán, 2017

	Tempo růstu leden-říjen 2017/2016, %
Obrat zahraničního obchodu	25,6 %
<i>země SNS</i>	26,2 %
<i>jiné země</i>	25,4 %
<i>celkem s členskými zeměmi EAEU</i>	28,1 %
Vývoz z KZ	32,5 %
<i>do zemí SNS</i>	29,2 %
<i>do jiných zemí</i>	33,2 %
<i>do členských zemí EAEU</i>	32,1 %
Dovoz do KZ	15,8 %
<i>ze zemí SNS</i>	24,4 %
<i>z jiných zemí</i>	9,1 %
<i>z členských zemí EAEU</i>	26,5 %

zdroj: vlastní zpracování podle Ministerstva národní ekonomiky RK, 2017

Stabilní růst v prvních deváti měsících roku 2017 zaznamenaly průmyslová odvětví, stavebnictví, obchod, doprava a komunikace: například se objem výroby důlního průmyslu zvýšil o 11,3 %, zpracovatelského průmyslu – o 5,7 %, zemědělství – o 1,9 %. Během období leden-srpen 2017 se zvýšil objem produkce služeb v oblasti dopravy (o 4,7 %), obchodu a komunikací (o 3 % každé odvětví), v oblasti obchodu s nemovitostmi (o 2,1 %). (INFORMBURO, MUKANOV, 2017).

Od roku 2016 bylo zaznamenáno výrazně vysoké tempo růstu daňových příjmů do rozpočtu země (23 %). Od 1. ledna 2018 začíná platit nový zákon o státním rozpočtu Kazachstánu na období 2018–2020. Podle plánovaného rozpočtu deficit rozpočtu bude ve výši více než 600 mld. tenge (v roce 2018 – 639,6 mld. tenge, v roce 2019 – 607,9 mld. tenge, v roce 2020 – 654 mld. tenge). (INFORMBURO, MUKANOV, 2017).

Průměrná měsíční mzda v KZ dosáhla v r. 2016 úrovně 142 351 tenge (Zastupitelský úřad, 2017, s. 5), v období leden-srpen 2017 – vzrostla o další 3 % a dosáhla úrovně 143 300 tenge (InformBuro, Mukanov, 2017), přičemž průměrná mzda kolísá podle jednotlivých regionů a profesí. Nejvyšší mzda je v Mangystauské oblasti (222 tis. tenge), a Atyrauské oblasti (221 tis. tenge), v Astaně (182 tis. tenge), v Almaty (158 tis. tenge), a to ve finančním sektoru, v oblasti obchodu s nemovitostmi, v důlním sektoru, v dopravě a ve stavebnictví. Nejnižší mzdy jsou v Kostanajské oblasti (92 tis. tenge) a v Severo-kazachstánské oblasti (85 tis. tenge), zejména v oblasti zemědělství. (ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD, 2017, s. 5).

Stabilní makroekonomická situace v Kazachstánu v posledním období vyvolala příliv přímých zahraničních investic – 8,6%-nárůst (na 10,5 mld. USD) za první pololetí 2017. (INFORMBURO, MUKANOV, 2017). V souvislosti s pozitivními výsledky první poloviny roku 2017 se očekává růst ve všech ekonomických oblastech Kazachstánu (SULEJMANOV, In: INFORMBURO, MUKANOV, 2017).

4.2 Analýza ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu

Tato podkapitola začíná úvodem do historie a vývoje ekonomicko-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Kazachstánem přibližně do roku 2010. Další období (od roku 2011) je zanalyzováno v následujících subkapitolách. Pozornost je věnována analýze obchodní výměny mezi vybranými státy, investicím a rozvoji spolupráce a obchodu v oblasti služeb, cestovního ruchu, kultury a sportu.

Obchodní spolupráci bránil především ten fakt, že Česká republika, již měla zavedeno sociální, ekonomické a politické reformy, zatímco Republika Kazachstán se s těmito reformy jen začínala. Během 90. let se v KZ vyskytovalo mnoho problémů jak v politicko-ekonomické oblasti, tak i v oblasti zahraničních vztahů. Přejít na tržní hospodářství v KZ byl doprovázen finanční a ekonomickou krizí. Důsledkem byl dramatický pokles výroby v KZ v r. 1991–1996: například v oblasti chemického průmyslu byl v tomto období zaznamenán pokles o 71 %, v odvětví lehkého průmyslu – o 84 %, ve strojírenství – o 82 %, ve výrobě paliv – o 40 % atd. K srpnu 1997 v KZ přestalo fungovat 585 průmyslových podniků, 1064 firem používalo jen polovinu svých kapacit. V souvislosti s rostoucí nezaměstnaností se vláda zaměřila na podporu malého a středního podnikání, stanovila cíl pozastavit průmyslovou krizi, zavést novou techniku a technologie. Zvláštní skupina opatření se zaměřovala na podporu zahraničních investic. Dopady těchto vládních opatření byly pozitivní: do roku 1996 bylo zahraničními podniky investováno do kazachstánské ekonomiky cca 7 mil. USD. Mezi zeměmi, které poskytovaly technickou pomoc Kazachstánu, byly na prvním místě Spojené státy. Jak se uvádí na vzdělávacím portálu Kazachstánu, mezi významné investory patřily také evropské země: Německo, Francie, Itálie, Bulharsko a Česká republika. (TESTENT.RU, 2016).

Od začátku 2000 se v KZ začaly fungovat nové podniky, několikanásobně se zvýšila výroba. Vzájemnému obchodu mezi KZ a ČR se od začátku 21. století dařilo. V roce 2000 byl Kazachstán po Ruské federaci a Ukrajině třetím nejvýznamnějším obchodním partnerem České republiky mezi zeměmi bývalého Sovětského svazu. Obrát česko-kazachstánskému obchodu v roce 2000 činil 5,9 mld. Kč, z toho vývoz ČR byl ve výši 1,2 mld. Kč, dovoz – 4,7 mld. Kč. V té době ve vývozu ČR byly nejvíce zastoupeny různé stroje a přepravní zařízení, sklo, osobní automobily, potravinářské technologie, obuv.

Dovoz byl hlavně tvořen minerálními plyny, mazadly a jinými surovinami. (VACHULOVÁ, 2001, s. 134).

Po vstupu ČR do EU celkový obrat zahraničního obchodu již v roce 2005 stanovil 261,2 mil. USD, což ve srovnání s rokem 2004 znamenalo zvýšení o 88,1 mil. USD (VELVYSLANECTVÍ RK v ČR a SR, nedatováno). V tomto období hlavními dovozními položkami ČR byly: hospodářský dobytek a produkty živočišného původu, produkty rostlinného původu, potravinářské výrobky, alkoholické a nealkoholické nápoje, ocet, tabák, produkty chemického průmyslu, plasty, dřevo, papír, textil, kovy, také dopravní prostředky a různé průmyslové zboží. (VELVYSLANECTVÍ RK v ČR a SR, nedatováno).

V roce 2008 vzájemný obchod mezi ČR a Kazachstánem dosáhl nejvyššího obratu od roku 1993 – více než 742 mil. USD. Světová hospodářská krize vyvolala 45%-propad ve výši obratu vzájemného obchodu mezi těmito státy. V roce 2010 došlo k celkovému oživení ekonomiky a nárůstu obchodního obratu o 45 %. Vzhledem k tomu byl v roce 2010 zaznamenán nový rekord od r. 1993. (MPO, 2011, s. 1). Jak již bylo uvedeno, v roce 2010 došlo ke zvýšení obratu zahraničního obchodu mezi ČR a KZ: z 7 786 mil. Kč v roce 2009 na 11 285 mil. Kč v roce 2010. Vývoz v tomto období vzrostl o 34,6 % (v roce 2009 – 2 399 mil. Kč, v roce 2010 – 3 229 mil. Kč), dovoz – vzrostl o 49,5 % (v roce 2009 – 5 387 mil. Kč, v roce 2010 – 8 056 mil. Kč). Saldo obchodní bilance v roce 2010 činilo 4 827 mil. Kč.

4.2.1 Současná situace v oblasti ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu

Obchodní vztahy s evropskými zeměmi, k nimž patří Česká republika, jsou dnes pro Kazachstán jedněmi z prioritních. Tyto vztahy se dynamicky rozvíjí, dnes se EU podílí 30 % na zahraničním obchodu Kazachstánu. (MZV, nedatováno). Na druhou stranu je Kazachstán jednou z 12 prioritních zemí pro Českou republiku v oblasti rozvoje bilaterální obchodní spolupráce. (HONSOVÁ, 2016).

V roce 2013 objem bilaterálního obchodu mezi ČR a RK přesáhl 1 mld. USD. V roce 2015 došlo ke snížení obchodu (666,6 mil. USD), přičemž tento pokles byl způsoben především výrazným snížením českého exportu. V roce 2016 pokles obratu pokračoval a

dosáhl 345,8 mil. USD. Důvodem k tomu bylo snížení světových cen na suroviny a celkové zhoršení hospodářské situace v KZ. (CZECHTRADE, 2017). Níže jsou uvedeny tabulka a graf obchodní výměny mezi ČR a KZ za období let 2011–2016 v amerických dolarech. Údaje za rok 2017 zatím nejsou k dispozici.

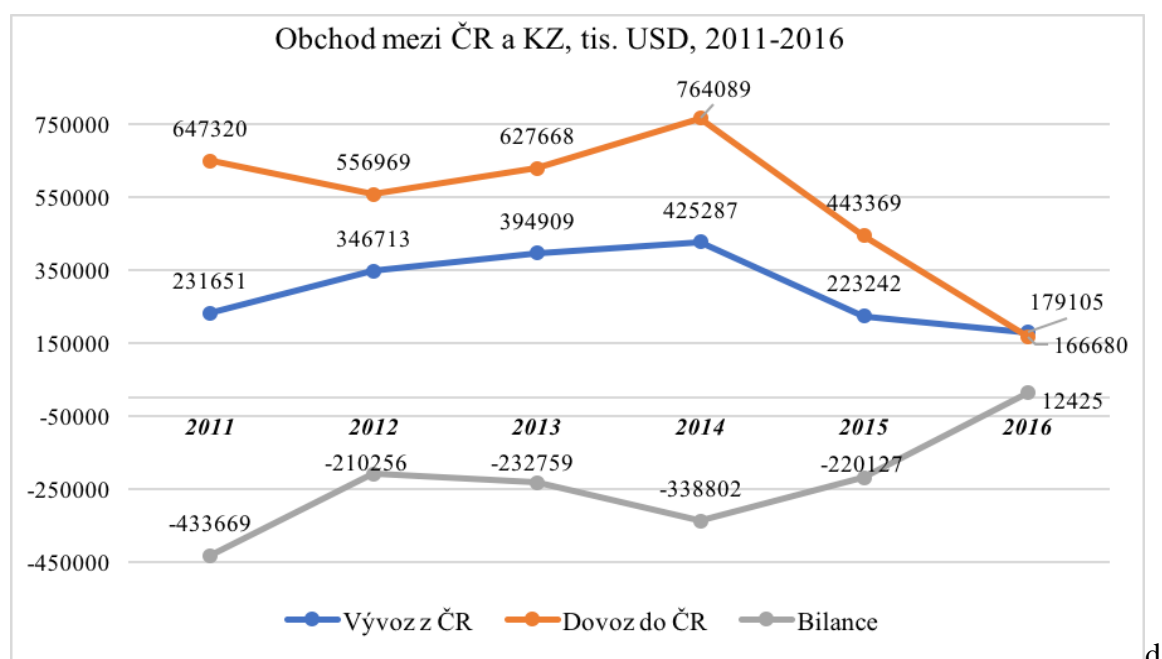
Tabulka 6 – Obchodní výměna ČR – KZ, tis. USD, 2011–2016

Rok	Vývoz	Dovoz	Obrat	Saldo
2011	231 651	647 320	860 971	-433 669
2012	346 713	556 969	903 682	-210 256
2013	394 909	627 668	1 022 577	-232 759
2014	425 287	764 089	1 189 376	-338 802
2015	223 242	443 369	666 611	-220 127
2016	179 105	166 680	345 785	12 425

zdroj: BusinessInfo.cz, 2017

Saldo obchodní bilance bylo během let 2011–2016 vždy v minusu. Pouze v roce 2016 se obchodní bilance stala pozitivní. Rok 2014 byl neúspěšnější pro česko-kazašský obchod z hlediska úrovně celkového obratu. V tomto roce obrat dosáhl téměř 1,2 mld. USD.

Graf 1 – Obchodní výměna ČR – KZ, tis. USD, 2011–2016

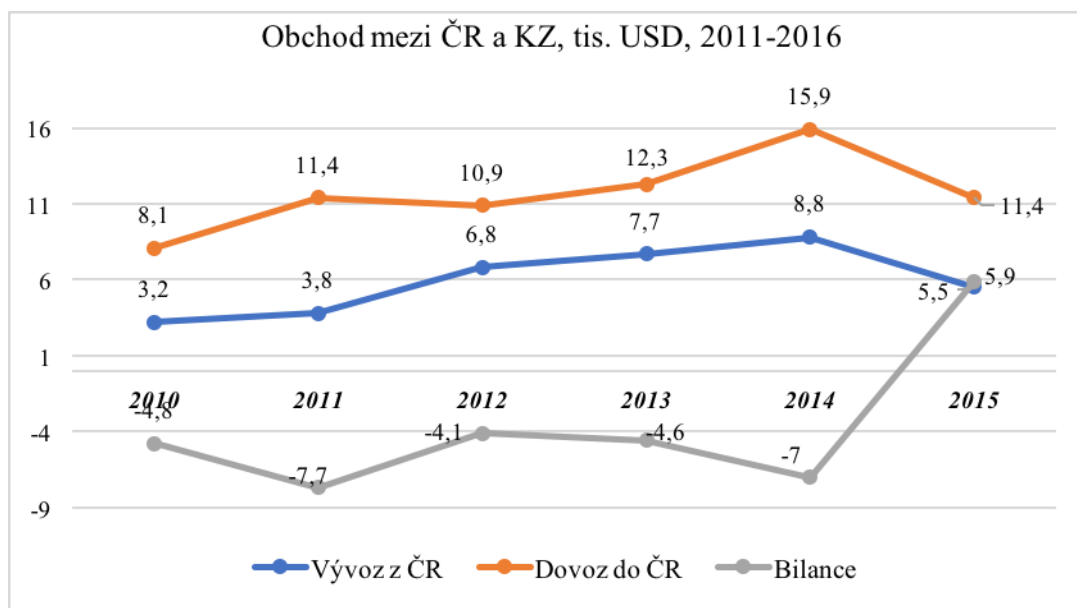
zdroj: vlastní zpracování podle údajů BusinessInfo.cz, 2017

Přehledný graf ve vztahu k vývoji exportu a importu a obchodní bilanci mezi Českou republikou a Kazachstánem uvádí Český statistický úřad v české měně – miliardách korun

(viz Graf 2). Vzhledem k významným výkyvům kurzů USD-KZT je důležité porovnat vývoj obchodu v těchto dvou měnách.

V KZ jsou vymezovány zvláštní ekonomické zóny, orientované na vyšší produkci, a také regionální průmyslové zóny, orientované na malé a středně velké podniky. (ČESKÉ NOVINKY, 2017). Jednotlivé zemní celky mohou působit v rámci zahraniční spolupráce.

Graf 2 – Obchod mezi ČR a KZ, mld. Kč, 2010–2015

zdroj: ČSÚ, In: Hospodářské noviny IHNED.CZ, 2016

4.2.2 Investice a spolupráce firem

Přes velké rezervy finančních prostředků v KZ – 63 mld. USD čistých rezerv (České novinky, 2017) je v současné době kladen velký důraz na přilákání zahraničních investic. Navíc podle vedení země by se mělo jednat nejen o finančních investicích, ale především o konkurenceschopných technologiích a investicích. (ČESKÉ NOVINKY, 2017).

Přístup k veřejným zakázkám a investicím může být omezován pro zahraniční subjekty, pokud nemají zastoupení v cílové zemi.

S kazachstánskými společnostmi spolupracuje řada českých společností, a to na základě různých smluv, například (VELVYSLANECTVÍ REPUBLIKY KAZACHSTÁN V ČR A SR, nedatováno):

- KG Process innovations s.r.o., která spolupracuje s pavlodarským rafinérským závodem,
- Průmyslové stavitelství Brno a.s., které rozšiřuje svoji působnost na města Astana a Atyrau,
- Chepos engineering, působící v oblasti výstavby různých objektů v KZ,
- Železniční konsorcium, zabývající se dodávkami pro letiště, městskou dopravu, městské osvětlení.

V KZ již delší dobu působí následující významné české společnosti: např. Home Credit, Fosfa, CzechTrade, Too Avis, Sineko Internstional, ČKD, Česko-Kazachstánská energetická společnost, Linet, Raval aj. (CZECHTRADE, 2017). Na základě rozhovorů s představiteli těchto společností byla v roce 2010 společností Ernst & Young vypracována studie „Kazakhstan investment attractiveness“. KZ láká zahraniční společnosti výhodnou zeměpisnou polohou a tranzitním potenciálem. Například tranzitní koridor z východu na západ KZ, který je součástí nové Hedvábné cesty umožňuje dodávky zboží z Číny do Evropy přibližně za 2 týdnů. V roce 2016 byl zahájen provoz nového železničního koridoru: KZ – Turkmenistán – Irán. (ČESKÉ NOVNINKY, 2017). Podle výše zmíněné studie se 75 % investorů domnívá, že jejich investice do KZ jsou úspěšné. (MZV ČR, nedatováno).

Přes existenci výše uvedených příležitostí přímé investice mezi ČR a KZ jsou stále na nízké úrovni (cca 0,1 % podílu celkových zahraničních investic (MZV ČR, nedatováno)): během období 2005–2015 bylo do KZ investováno z českých zdrojů 185,3 mil. USD, přičemž nejvíce bylo poskytnuto v roce 2008, a pak v období 2010–2013. Přímé investice do ČR z kazachstánských zdrojů byly evidovány pouze ve výši 1,3 mil. USD (CZECHINVEST, 2017). Nejvíce se na přímých zahraničních investicích do KZ podílely jiné země než ČR, například: Nizozemsko, Itálie, Velká Británie, Francie, Kanada, Rusko aj. (MZV ČR, nedatováno). Celkové investice do KZ v poslední době stabilní rostou: například v prvním čtvrtletí 2017 zahraniční podniky investovali do KZ o 19 % více než před rokem. Přibližně tři čtvrtiny investic pochází z Nizozemska (28,6 %), USA (22,19 %), Švýcarska (11,14 %), Číny (6,41 %) a Ruska (5,53 %). Nejvyšší tempo růstu investic je z Číny a Německa. (NIKONOROV, 2017).

V minulosti byla realizována řada česko-kazachstánských projektů v oblasti železniční a městské dopravy (modernizace železniční tratě mezi Almaty a Astanou, výstavba Astany. Objem těchto projektů dosáhl 20 mil. Kč v období 1997–2001.

V roce 2004 ČR investovala 0,5 mil. Kč v rámci projektu „Zajištění radiální ochrany s důrazem na lékařské expozice“, v období 2003–2005 – 5 mil. Kč v rámci projektu „Aplikace preventivních postupů ve vybraných podnicích, spojená s přenosem českých technologií a know-how“. (CZECHINVEST, 2017).

V období let 2007–2008 byly realizovány projekty v oblasti ochrany životního prostředí, zdravotnictví a sociální politiky ve výši téměř 30 mil. Kč: „Ochrana biodiversity jižního Altaje v kontextu současných environmentálních transformací a socio-ekonomického rozvoje“, „Rozvoj přírodních léčivých zdrojů pro aplikaci léčebné péče do systému zdravotnictví v Kazachstánu“, „Projekt na podporu migračního managementu pro Střední Asii“. (CZECHINVEST, 2017).

V roce 2012 byly mezi Kazachstánem a Českou republikou podepsány investiční smlouva ve výši 3,8 miliardy korun: „*finanční objem nejvýznamnějších smluv se pohybuje v řádu stovek milionů korun, největší kontrakt přesahuje miliardu.*“ (ČTK, 2012).

Velký zájem mají české firmy o zakázky na modernizaci kazašské energetické infrastruktury. Patří k nim například společnosti Škoda Praha, Enkom Brno, Dossan Škoda Power, TZV orlová, Mavel Benešov aj. (RONA INTERNATIONAL CZ, 2016).

4.2.3 Vzájemný obchod z hlediska komoditní struktury

Velkým problémem v oblasti analýzy komoditní struktury česko-kazachstánských vztahů je existence neshod ve statistických údajích ČR a KZ.

Komoditní struktura

Deseti nejvýznamnějšími položkami vývozu z ČR do KZ podle agentury CzechTrade (2017) jsou: „*stroje pro automatické zpracování dat; léky odměřené; kohouty a ventily; cukr; soustruhy pro obrábění kovů; rozvaděče, panely a rozvodové stoly; obráběcí stroje pro broušení a leštění; sekačky trávy a mlátičí stroje či zařízení; monitory a projektory.*“ (CZECHTRADE, 2017). Řezníčková ze Svazu průmyslu a dopravy ČR vymezuje

následující komodity, které ČR nejčastěji vyváží do KZ: „*telefonní přístroje, monitory a projektory, stroje pro automatické zpracování dat, soustruhy pro obrábění kovů nebo obráběcí stroje pro broušení a leštění.... Sekačky trávy, kohouty a ventily, cukr, léky.*“ (ŘEZNÍČKOVÁ, 2017).

Dovoz ČR z KZ zahrnuje především následující komodity: „*minerální oleje; vodík a vzácné plyny; feroslitiny; vlna; fosforany a fosforitany; zemní plyn; bavlna; bavlněné tkaniny; rybí maso a filé; hřídele, převody a ozubená kola.*“ (CZECHTRADE, 2017).

Celkem lze říci, že 80 % exportu KZ do EU tvoří ropa. Stále více ropy vyváží Kazachstán do České republiky (v roce 2015 9,9 % dovozu ropy do ČR tvořila kazachstánská ropa): za první pololetí 2015 český dovoz ropy z KZ dosáhl 550 tis. tun, po útlumu ve 2. pololetí bylo dovezeno celkových 702 tis. tun. (REDEK, 2016). V roce 2016 bylo do ČR dovezeno celkem o 25,3 % méně ropy, z Kazachstánu – 304,9 tis. tun. (MPO, 2017). Přehled množství dovezené ropy je uveden v následující tabulce.

Tabulka 7– Dovozy ropy do ČR, 2016

Exportér	Dovozy do ČR, tis. tun	Podíly, %
Rusko	3 424,041	64,30
Ázerbájdžán	1 488,677	27,96
Kazachstán	304,897	5,73
Saúdská Arábie	79,311	1,49
Maďarsko	27,911	0,52

zdroj: MPO, 2017

V roce 2016 byla v oblasti Kašaganu (KZ, největší ropná pole v zemi) zahájena těžba ropy, proto se očekává zvýšení vývozu ropy do zahraničí, včetně ČR (ČESKÉ NOVNIKY, 2017). Nicméně vzhledem k tomu, že v několika posledních letech byl v KZ nastartován kurz na industrializaci ekonomiky a snížení závislosti na přírodních zdrojích, lze očekávat růst vývozu dalších komodit mimo suroviny: produkce zemědělského, strojírenského, potravinářského odvětví, chemického průmyslu apod.

V současné době jsou v KZ následující atraktivní sektory pro české investory: „*stavební materiály, zemědělství, zpracování potravin, zpracování kovů, chemický průmysl, technologie k recyklaci a „zelené“ technologie, IT, farmaceutický průmysl a zdravotnické služby apod.*“ (MZV ČR, nedatováno).

4.2.4 Služby, cestovní ruch a kulturní spolupráce

Co se týká oblasti služeb, vývoz a dovoz je do určité míry omezen vzhledem k vzdálenosti a charakteru obchodu mezi KZ a ČR. Perspektivním je odvětví cestovního ruchu: v současné době je trvale vysoká poptávka po službách cestovního ruchu v ČR, zejména po lázeňským, poznávacím a vzdělávacím pobytům. Českou republiku každoročně navštěvuje přibližně 100 tisíc kazachstánských turistů. (ZÁKON.KZ, 2016).

Kazaši utrácejí v rámci zahraničního cestovního ruchu kolem 400 mil. USD ročně (FRANCOVÁ, 2014), proto jsou významnými zákazníky turistických podniků v ČR.

Každoročně ČR přijímá účast na největším středoasijském veletrhu cestovního ruchu – KITF v Almaty. V roce 2016 byl na tomto veletrhu prezentován Karlovarský kraj a pět českých organizací z oblasti cestovního ruchu.

Do roku 2020 se v KZ plánuje dvojnásobně zvýšit počet přijíždějících zahraničních turistů – z dnešních 8 milionů na 16 milionů návštěvníků. K tomu jsou určeny investice ve výši 10 mld. USD, z nichž cca 60 % tvoří investice od soukromých investorů. KZ se orientuje především na bohatou klientelu, proto se zabývá stavbou nových hotelů, lyžařských rezortů atd. V KZ je dostatek přírodních atraktivit, avšak je třeba se více zapracovat nad výstavbou potřebné kvalitní infrastruktury a zvýšením kvalifikace pracovníků cestovního ruchu (především v oblasti jazykových znalostí). Dočasně je v KZ zavedený bezvízový režim pro 10 zemí: USA, Japonsko, Velká Británie, Německo aj. (FRANCOVÁ, 2014).

Další podstatnou součástí česko-kazašské spolupráce je kulturní a vzdělávací sféra. Česká republika poskytuje Kazachstánu stipendijní místa na vysokých školách (WEIDENHOFFEROVÁ, 2005, s. 164), realizuje se řada projektu v oblasti výměny studentů, vyučujících a znalostí. V současné době studuje na českých vysokých školách přes 2 tisíce kazachstánských studentů. (ZÁKON.KZ, 2016).

Díky zájmu kazachstánských studentů o vzdělání na českých vysokých školách, rozvíjí se společnosti, poskytující specifický typ komplexních služeb: jazykové kurzy, připravující ke studiu na českých vysokých školách, vízová podpora, některé doplňkové služby z oblasti cestovního ruchu (např. krátké jazykové pobyty a letní tábory, poznávací zájezdy pro uchazeče o studium v zahraničí atd.). Příkladem společností, poskytujících tyto služby a působících na českém a kazachstánském trzích jsou: EuroEducation, GoStudy, Prague Education Center aj.

Co se týká kulturního odvětví, česko-kazachstánská spolupráce v něm probíhá v různých formách: například v rámci filmových festivalů (kazachstánské filmy na Karlovarském filmovém festivalu, na 13. Mezinárodním filmovém festival „Febiofest“ v Praze), koncertních vystoupení (koncert Státního komorního orchestru KZ, účast na 6. Mezinárodním festivalu sborových kolektivů atd.). (VELVYSLANECTVÍ EPUBLIKY KAZACHSTÁN V ČR A SR, nedatováno).

V kulturní oblasti se jedná především o spolupráci nekomerčních organizací ČR a KZ, nicméně má to dopad i na komerční sféru: v oblasti vývozu a dovozu služeb.

Perspektivní je rozvoj česko-kazachstánských vztahů v oblasti sportu:

„Rozvoj vztahů v oblasti sportu se zdá být i v budoucnu velmi perspektivním. Česká republika vyniká ve mnoha sportovních disciplínách: ledním hokeji, fotbalu, lehké atletice atd. a mohla by pomoci při přípravě kazachstánských sportovců.“
(VELVYSLANECTVÍ EPUBLIKY KAZACHSTÁN V ČR A SR, nedatováno).

4.3 Další názory a zhodnocení ekonomických vztahů

Pro účely rozšíření bakalářské práce o primární informace byl proveden strukturovaný rozhovor (v Astaně v říjnu 2017 s velvyslankyní České republiky v Kazachstánu – Eliškou Žihovou). V rámci rozhovoru byly položeny tři předem definované otázky, týkající se zhodnocení stávající situace v oblasti ekonomicko-obchodních vztahů, investičních příležitosti a odhadů pro budoucnost spolupráce České republiky a Kazachstánu. Dále se uvádí otázky a záznam odpovědí Žihové.

- **Jak byste charakterizovala stávající obchodně-ekonomické vztahy mezi Českou republikou a Kazachstánem?**

Republika Kazachstán je pro Českou republiku jednou z dvanácti prioritních zemí pro rozvoj oboustranných obchodně-ekonomických vztahů a je významným partnerem v centrálně-asijském regionu. Potvrzuje to vysoký zájem českých podnikatelů, které systematicky navštěvují Kazachstán za účelem navázání obchodu a další spolupráce. V Kazachstáně pracuje řada poboček českých společností a více než 30 společných česko-kazachstánských podniků.

- **Jaká ekonomická odvětví jsou nejvíce lákavá pro investice českých podnikatelů?**

Zájem českých investorů o konkrétní odvětví v Kazachstánu je zpravidla závislý na tom, zda je toto odvětví stejně rozvinuto v České republice. Nicméně mohu podotknout, že pro české podnikatele jsou zajímavé následující oblasti: strojírenství, zdravotnictví, energetika, finanční služby, a také zemědělství, především dodávky zemědělských strojů a zařízení.

- **Jaký názor máte ve vztahu k budoucnosti vztahů České republiky a Kazachstánu?**

Potenciál ekonomické spolupráce mezi našimi zeměmi není realizován v dostatečné míře. Česká republika má zájem především o prohloubení středně- a dlouhodobé spolupráce v dopravě: dodávky českých tramvají, strojírenství aut Škoda na území Kazachstánu, také v oblasti ochrany životního prostředí: prosazovat české technologie čištění vody, utilizace odpadů. Samozřejmě máme zájem také o cestovní ruch: přilákání českých turistů do Kazachstánu a zvýšení počtu kazachstánských turistů v ČR. Bylo by dobře rozšířit spolupráci v oblasti vzdělání, navázat lepší vztahy mezi vysokými školami, v odvětví zdravotnictví: v oblasti managementu, výstavby nových zdravotnických zařízení, dodávek zdravotnického zařízení. Není výjimkou energetická spolupráce: šetření elektrické energie, zvýšení energetické efektivity, „zelené“ technologie a postupy.

Shrnutí:

Velvyslankyně Eliška Žihová má celkově pozitivní názor na stávající a budoucí vývoj obchodně-ekonomických vztahů mezi Kazachstánem a Českou republikou. Uvádí,

že potenciál těchto vztahů není zcela vyčerpán a očekává se prohloubení spolupráce v různých odvětvích: nejen v oblasti dodávek nerostných surovin, ale i v energetice, strojírenství, zdravotnictví, cestovním ruchu, vzdělávání, ochraně životního prostředí atd. Investice českých podniků směřují především do těch ekonomických oblastí Kazachstánu, které jsou rovněž rozvinuty v ČR (strojírenství, zdravotnictví, energetika, finanční služby, ale i třeba zemědělství).

Rozvoj ekonomicko-obchodních vztahů mezi Českou republikou a Kazachstánem lze rozdělit na tři etapy:

- první etapa (1993–1999): vznik prvních česko-kazachstánských vztahů, dohod a smluv; nepříznivý vliv problematické situace v Kazachstánu po rozpadu Sovětského svazu; ze strany Kazachstánu – důraz na vztahy s Ruskem;
- druhá etapa (2000–2010): změna ve struktuře ekonomické spolupráce, vznik nových smluv a dohod o spolupráci, vznik ekonomického úseku Velvyslanectví ČR v Kazachstánu;
- třetí etapa (2011 – současnost): příznivý vývoj vztahů a velký zájem o rozvoj další spolupráce, zejména v oblasti energetiky, obchodu se surovinami, zpracovatelském průmyslu atd.; výkyvy ve vývoji jsou způsobeny finančními krizemi a změny kurzu měn.

5 Výsledky a diskuse

Tato kapitola je věnována shrnutí výsledků analýzy ekonomicko-obchodních vztahů České republiky a Kazachstánu, vymezení a diskusi hlavních perspektivních oblastí česko-kazachstánské spolupráce. Na základě předchozí analýzy jsou v této kapitole uvedeny závěry a identifikovány možnosti dalšího rozvoje ekonomicko-obchodních vztahů ČR a KZ. Tyto závěry vycházejí z názorů autorky práce a také z předchozí analýzy sekundárních zdrojů informací, především článků v tištěných a elektronických ekonomických periodikách, z informací na oficiálních stránkách českých a kazachstánských institucí (Velvyslanectví KZ, Velvyslanectví ČR, MPO, Kaznex Invest aj.).

V Kazachstánu, tak i v České republice po nezávislosti došlo k obrovským změnám. Obě země v první fázi se zaměřily na vytvoření zcela nového státního systému a budování tržní ekonomiky. Proto lze říci, že vztahy mezi Kazachstánem a Českou republikou po nezávislosti se vyvinuly na základě nových demokratických zásad, které berou v úvahu vzájemné zájmy obou států.

Česká republika zařadila Kazachstán mezi 12 prioritních zemí pro rozvoj bilaterální obchodní spolupráce. Nicméně se nedá tvrdit, že by český vývoz do KZ nějak výrazně zvyšoval. Dovoz ropy a surovin již dlouhou dobu vyvolává vzájemnou bilanci v minusu z hlediska ČR.

Propady kazašské měny vyvolávají pokles českého vývozu. České produkty se stávají pro Kazachstán dražšími, a proto některé plánované projekty se nezařazují. Podle Steinhubela v KZ probíhají jednání o možnostech budoucí česko-kazašské spolupráce téměř každý den. (In: HONSOVÁ, 2016). Na nepříjemnou situaci s poklesem kazašské měny lze nahlížet z pozitivní strany: tato hrozba dělá Kazachstán méně zajímavým pro ostatní zahraniční společnosti, proto tato situace může být využita novými českými společnostmi jako příležitost pro snadný vstup na trh. Firmy, které z KZ odešly z důvodu nepříznivé stávající situace, se budou vracet na tento trh složitě. Dále se s ohledem na kolísavost ekonomiky očekávat oživení na kazašských finančních a podnikatelských trzích.

Kazachstán je členem Euroasijské celní unie. Z toho vyplývá řada určitých výhod pro zahraniční podniky: například uznávání velké části kazašských certifikátů v Rusku.

V současné době je vývoj česko-kazachstánských vztahů zaměřen na obchodní spolupráce v oblasti energetiky, strojírenství a zemědělství. Česká republika dováží z Kazachstánu nerostné suroviny, kovy, produkci chemického průmyslu, tkaniny a rybí maso. Kazachstán dováží z ČR stroje a zařízení, díly pro vozidla, techniku, léky.

Nejvíce příležitostí je podnikům nabízeno v oblasti strojírenství, energetiky a zemědělství. Existují také určité příležitosti v oblasti vývoje technologií, ochrany životního prostředí a teplárenství. ČR vnímá KZ jako dostatečně spolehlivého a perspektivního partnera, který má významné nerostné bohatství, ekonomický a personální potenciál. Reálné možnosti uplatnění českých firem na kazachstánském trhu spadají do oblasti energetiky a teplárenství, také do strojírenství, vývoj nových technologií a oblasti ochrany životního prostředí.

Z vlastních zkušeností autorky práce lze říct, že Kazachstán opravdu jde velmi rychlou cestou od pozice zaostávající země k image rychle se rozvíjícího a moderního státu. Nejvíce investic je zatím vynakládáno na výstavbu hlavního města KZ, na tvorbu obrazu Astany jako prosperujícího města. V souvislosti s tím zaujímá odvětví stavebnictví významné postavení v ekonomice země. Stavení projekty jsou řešeny nejen vlastními silami RK, ale také prostřednictvím zahraničních investorů a specialistů. Vzhledem k tomu lze považovat odvětví stavebnictví za jedné z nejperspektivnějších v oblasti česko-kazachstánských ekonomicko-obchodních vztahů.

V Kazachstánu se vládní a nevládní instituce snaží vytvořit co nejlepší podmínky pro zahraniční investory. Podniky ČR již investovaly do ekonomiky Kazachstánu přes 200 mil. dolarů (více než 4 mld. Kč) během posledních 12 let. Na kazachstánském trhu působí cca 120 společných podniků. Kazachstánský trh je v současnosti otevřen prakticky všem zainteresovaným zahraničním hospodářským subjektům.

Jak již bylo uvedeno, Kazachstán je zajímavé a spolehlivé území pro investory. K tomu lze uvést několik důkazů. Zaprvé Kazachstán zaujímá velmi výhodnou logistickou polohu na křižovatce dopravních cest. Dalším pozitivem je to, že investor může získat do 30 % investiční podpory ze strany vlády a osvobození od daní: osvobození od DPH právnických osob, pozemkové daně po dobu 10 let, daně z nemovitosti po dobu 8 let. Kromě toho je zaručeno vrácení Cache-Beck až do výše 30 % investic na výstavbu a nákup

vybavení. Relativně stabilní a spolehlivou je dlouhodobá strategie rozvoje Kazachstánu, zakotvena v programu Prezidenta pro oblast diverzifikace ekonomiky.

Dle názoru autorky práce výhodná poloha Kazachstánu a jeho velká rozloha je opravdu příležitostí pro rozvoj česko-kazachstánských obchodních vztahů. Za prvé, Kazachstán je devátým státem světa na světě, který přirozeně způsobuje potřebu komplexně rozvíjet dopravní možnosti. Za druhé, Kazachstán od starověku stál na křižovatce velkých obchodních cest spojujících Východ se Západem a Jihem se Severem. Bylo by extrémně nepřiměřené, aby tuto výhodu nevyužili, ale pro to je nutné mít silnou dopravní základnu. V České republice existuje řada českých firem specializujících se na modernizaci železnic, také významné automobilové výrobci, stavební firmy apod. To znamená, že oblast dopravy, stejně jako stavebnictví, je další perspektivní oblastí rozvoje vztahů analyzovaných zemí.

Spolupráce v oblasti dopravy

S ohledem na aktivní pokračování výstavby Astany a Almaty je dopravní odvětví Kazachstánu perspektivním pro české podniky, které mohou se zaměřit na strojírenství, dodávky dopravních zařízení, dopravních dílů atd.

Spolupráce v oblasti energetiky

Česká republika a Kazachstán mají velký zájem o prohloubení spolupráce v oblasti energetiky. Podle českého ministra průmyslu Jiří Havlíčka má ČR co nabídnout Kazachstánu v oblasti energetiky: „*inovativní technologie, úspěšné výrobce světové úrovně a hluboké zkušenosti v oboru*“ (IHAVLÍČEK, In: Parlamentní listy.cz, 2017). ČR má silnou tradici a dobré know-how pro toto odvětví.

V červenci 2017 byla zahájena velká Česko-kazachstánská energetická konference v rámci výstavy EXPO 2017: zkušenosti České republiky s modernizací energetické infrastruktury země a jejich uplatnění v podmínkách Kazachstánu. Tato konference měla za cíl přispět k prohloubení spolupráce v oblasti energetiky a tvorbě konkrétních projektů. Rozšíření českých technologií, přijatelné ceny, velmi dlouhé vztahy, podpora účasti českých společností na výstavách a veletrzích, jako je EXPO – jsou to výhody, které nabízí energetická spolupráce.

Podnikatelské mezinárodní výstavy (EXPO aj.)

V roce 2017 se hostitelem Mezinárodní specializované výstavy EXPO stala kazašské hlavní město – Astana. Tato výstava je skvělou příležitostí pro zahraniční podniky prezentovat svoji nabídku, novinky a misi. Obdobné výstavy pomáhají podnikům vyhledat obchodní partnery a zakázky, zvýšit povědomí o své firmě.

Účast podniků na mezinárodních výstavách jako je EXPO by měla být více podpořena vládními organizacemi.

Poradenské centrum

V souvislosti s potřebou podporou podnikatelů v rámci česko-kazachstánské spolupráce by bylo efektivním založení nějakého společného poradenského centra, které by pomáhalo českým a kazachstánským podnikatelům vstoupit na zahraniční trhy, prosadit se tam, a najít nové obchodní partnery a obchodní příležitosti.

Znalostní základ tohoto centra je možné vytvořit na bázi podnikatelských sdružení, vysokých škol, výzkumných center Republiky Kazachstán a České republiky.

Spolupráce v oblasti vzdělání

Vzdělání, které získávají kazašští studenti na českých vysokých školách, výměna studentů a vyučujících mezi školy zajišťuje přenos určitých znalostí a zkušeností, otevírá nové příležitosti pro absolventy. Získanou praxi v českých podnicích mohou Kazaši využít ve své práci po návratu do Kazachstánu. Investice do spolupráce v oblasti vzdělání přispívá k budování nové generace hospodářského rozvoje.

Oblast vzdělávání může být podpořena poskytováním grantů pro studenty, aktivnější výměnou vyučujících, účastí zemí na mezinárodních vzdělávacích fórech a výstavách.

Vzhledem k tomu, že se ekonomika Kazachstánu vyznačuje dostatečným přísunem prostředků z prodeje surovin do jiných odvětví, stává se tato země stále zajímavějším obchodním partnerem ve mnoha odvětvích.

6 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat a zhodnotit aktuální příležitosti pro rozvoj ekonomické-obchodní spolupráce České republiky a Kazachstánu.

Asijský trh je pro evropské podniky dlouhodobě atraktivní. Zástupci mnoha velkých společností ze Starého světa hledají příležitosti pro vložení investic a založení podniků na asijských trzích, aby se dostali na významné místo v již existujících tržních mezerách. V této práci bylo mimo jiné zkoumáno, jaké příležitosti má Kazachstán pro české investory.

Vztahy mezi Českou republikou a Kazachstánem se opírají na dlouholetou historii v období komunistické vlády. Tyto vztahy se začaly opět rozvíjet po získání státy nezávislosti a přechodu na systém otevřené tržní ekonomiky.

Česká republika se nachází na vzestupu hospodářství. Český vývoz dosáhl v prvním čtvrtletí roku 2017 nejvyšší úrovně v době samostatnosti republiky. Český dovoz se v poslední době také výrazně zvýšil, což bylo vyvoláno celosvětovým růstem cen na ropu a zemní plyn. Kazachstán je pro Českou republiku třetí významnou zemí podle množství dovážené ropy. Nicméně se ekonomika Kazachstánu snaží změnit svůj směr a přeorientovat z převažujícího vývozu nerostných surovin na vývoz produkce dalších odvětví (zemědělství, strojírenství, zpracovatelského průmyslu atd.). Zároveň se Kazachstán vynakládá velké úsilí na vytváření příznivého prostředí pro zahraniční investory: například poskytnout zahraničním investorům možnost získat 30 % investiční podpory ze strany vlády a osvobodit zahraniční podnikatele od různých daní.

Na závěr lze říci, že je Kazachstán jednou z 12 prioritních zemí pro Českou republiku v oblasti obchodně-ekonomické spolupráce. Hospodářská spolupráce mezi oběma zeměmi je založena na řadě dvoustranných dohod uzavřených v letech 1996, 1998 a 2004. Od roku 2009 do roku 2014 se obrát obchodu mezi těmito zeměmi zvýšil z 200 milionů dolarů v roce 2009 na 1,2 miliardy dolarů v roce 2014, avšak kvůli poklesu cen ropy v roce 2015 klesl na 666 milionů dolarů. Hlavními oblastmi hospodářské spolupráce jsou zemědělství a strojírenství.

Česká republika investuje do průmyslových odvětví Kazachstánu, do oblasti dopravy, zemědělství, zdravotnictví a ochrany životního prostředí. Podle názorů odborníků

perspektivní je oblast vzdělání, informačních technologií, cestovního ruchu aj. Kazachstán má zájem o vývoz produkce různých ekonomických odvětví, včetně produktů terciálního sektoru, a být méně závislým na vývozu nerostných surovin.

Vývoj obchodně-ekonomické spolupráce mezi těmito zeměmi vychází z dlouholetých pozitivních vztahů a opírá se na číselné projekty a dohody o spolupráce. Překážkou pro aktivní rozvoj spolupráce České republiky a Kazachstánu je velká vzdálenost těchto zemí, povědomí některých evropských podnikatelů o Kazachstánu jako o zastaralé zemi, která je ohrožena finančními krizemi a nestabilním vývojem ekonomiky. Na druhou stranu velká část odborníků hodnotí Kazachstán jako velmi výhodnou zemi z hlediska umístění (centrálně-asijský region, tranzitní země, součást hedvábní stezky do Číny atd.), politické stability, aktivního rozvoje podnikatelského prostředí a iniciativního přístupu vlády a soukromých subjektů k navázání vztahů se Západem.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2013. 342 s. ISBN 978-80-247-4386-8.

MACHKOVÁ, Hana a kol. *Mezinárodní obchodní operace*. 6., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. 256 s. ISBN 978-80-247-4874-0.

MULAČOVÁ, Věra, MULAČ, Petr a kol. *Obchodní podnikání ve 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 520 s. ISBN 978-80-247-4780-4.

ROJÍČEK, Marek a kol. *Makroekonomická analýza – teorie a práce*. Praha: Grada Publishing, 2016. 544 s. ISBN 978-80-271-9474-2.

PICHANIČ, Mikuláš. *Mezinárodní management a globalizace*. Praha: C. H. Beck, 2004. 176 s. ISBN 978-80-717-9886-6.

ŠTĚRNOBÁ, Ludmila a kol. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. 368 s. ISBN 978-80-247-4694-4.

VACHULOVÁ, Klára. *Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2000 do prosince 2000*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2005. 279 s. ISBN 978-80-863-4518-5.

WEIDENHOFFEROVÁ, Iva. *Zpráva o zahraniční politice České republiky: za období od ledna 2004 do prosince 2004*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2005. 416 s. ISBN 978-80-863-4554-3.

KALÍNSKÁ, Emilie. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2010. 232 s. ISBN 98-80-247-3396-8.

Internetové zdroje

24.KZ. Kazachstán – země s dynamicky vyvíjecí se ekonomikou. *24.kz*. [online]. Khabar Agency Khabar 24, 20.12.2016. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://24.kz/ru/news/social/item/154600-kazakhstan-strana-s-dinamichno-razvivayushchejsya-ekonomikoj>>.

AKTUÁLNĚ.CZ. Česká ekonomika rostla mezi čtvrtletími nejrychleji za dva roky, potvrdili statistici. *Zprávy.aktuálně.cz*. [online]. Praha: Economia, a.s., 2.6.2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/ekonomika-rostla-mezi-ctvrtletimi-nejrychleji-za-dva-roky/r~falaf290476911e78f16002590604f2e/>>.

ALAMTY-INFO. Republika Kazachstán. *Almaty-info.net*. [online]. Almaty-info, medatováno. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.almaty-info.net/201>>.

BUSINESSINFO.CZ. Kazachstán: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR. *BusinessInfo.cz – Oficiální portál pro podnikání a export*. [online]. 2.6.2017. [cit. 2017-08-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kazachstan-obchodni-a-ekonomicka-spoluprace-s-cr-19304.html>>.

CZECH.CZ. Rozloha České republiky. *Czech.cz – objevte ČR*. [online]. Ministerstvo zahraničí, Radio Praha, 4.1.2010. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.czech.cz/cz/66930-rozloha-ceske-republiky>>.

CZECHTRADE. Statistiky zahraničního obchodu. *BusinessInfo.cz*. [online]. MPO, CzechTrade, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/statistiky-zahranicniho-obchodu.html>>.

ČESKÉ NOVINKY. Kazachstán – země pro zahraniční investory. *České novinky*. [online]. Praha, 8.4.2017. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenovinky.eu/2017/04/09/kazachstan-zeme-pro-zahranicni-investory/>>.

ČESKÉ NOVINY. Nezaměstnanost v březnu klesla na 4,8 %, klesat má až do léta. *České noviny*. [online]. Praha: České noviny, 10.4.2017. [cit. 2017-06-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-v-breznu-klesla-na-4-8-klesat-ma-az-do-leta/1471712>>.

ČSÚ. 3. Hrubý domácí produkt, sezónně neочиštěné údaje. *Ukazatele sociálního a hospodářského vývoje České republiky*. [online]. Praha: ČSÚ, 2017 [cit. 2017-06-22]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/documents/10180/46120861/32020217q103.pdf/45071b18-409c-48d1-a95f-4436283308e6?version=1.0>>.

ČSÚ. Česká republika v mezinárodním srovnání. *Český statistický úřad*. [online]. Praha: ČSÚ, 19.2.2016. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-v-mezinarodnim-srovnani>>.

ČSÚ. Ekonomice se v prvním čtvrtletí dařilo. *Český statistický úřad*. [online]. Praha: ČSÚ, 21.6.2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/ekonomice-se-v-prvnim-ctvrtleti-darilo>>.

ČSÚ. Nejnovější ekonomické údaje. *Český statistický úřad*. [online]. Praha: ČSÚ, 2017 [cit. 2017-06-25]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz/csu/czso/aktualniinformace>>.

ČSÚ. Nejnovější údaje. *Český statistický úřad*. [online]. Praha: ČSÚ, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.czso.cz>>.

ČSÚ. Zahraniční obchod se zbožím – národní pojetí – časové řady. [online]. Praha: ČSÚ, 7.12.2017 [cit. 2017-12-14]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/vzonu_cr>.

ČTK. ČR a Kazachstán si plácly na obchodech za čtyři miliardy. *iDnes.cz – Ekonomika*. [online]. Praha: Marfa, a.s., 24.10.2012. [cit. 2017-12-9]. Dostupné z WWW: <https://ekonomika.idnes.cz/cr-a-kazachtan-si-placly-na-obchodech-za-4-miliardy-fb3-ekonomika.aspx?c=A121024_101430_ekonomika_fih>.

EEK. Metodologie celní statistiky. *Eurasijská ekonomická komise*. [online]. EEK, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <http://www.tsouz.ru/KTS/meeting10/Pages/Metodologia_tamogstat.aspx>.

FRANCOVÁ, Anna. Borat Kazachstán pobouřil vděčí mu ale za turisty. *Echo24.cz*. [online]. Praha: Echo Media, a.s., ČTK, 11.6.2014. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <<https://echo24.cz/a/iaHHf/borat-kazachstan-pobouril-vdeci-mu-ale-za-turisty>>.

HONSOVÁ, Marcela. Kazachstán stojí o spolupráci s Českem. *Hospodářské noviny IHNEDECZ*. [online]. 9.5.2016. [cit. 2017-12-9]. Dostupné z WWW: <<https://archiv.ihned.cz/c1-65281660-kazachstan-stoji-o-spolupraci-s-ceskem>>.

INFORMBURO, MASANOV, Jurij. Budžet 2018-2020: na čto budet tratit gosdarstvo i skolko deneg vozmut iz Nacfonda. *InformBuro*. 13.12.2017. [cit. 2017-12-1]. Dostupné z WWW: <<https://informburo.kz/stati/byudzhet-2018-2020-na-chto-budet-tratit-gosudarstvo-i-skolko-deneg-vozmuet-iz-nacfonda.html>>.

INFORMBURO, MUKANOV, Bauržan. Rost VVP Kazachstana za janvar-sentyabr sostavil 4,3 %. *InformBuro*. 17.10.2017. [cit. 2017-12-1]. Dostupné z WWW: <<https://informburo.kz/novosti/rost-vvp-kazahstana-za-yanvar-sentyabr-sostavil-43.html>>.

IWEP. Ekonomika Kazachstánu: 2016 rok. *IWEP*. [online]. Almaty: IWEP, 2017. [cit. 2017-10-15]. Dostupné z WWW: <<http://iwep.kz/ru/kommentariy-eksperta/2016-12-23/ekonomika-kazahstana-itogi-2016-goda>>.

KGD. Statistika. *Výbor státních příjmů Ministerstva financí Republiky Kazachstán – oficiální internetový zdroj*. [online]. KGD, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://kgd.gov.kz/ru/section/statistika>>.

MINISTERSTVO EKONOMICKÉHO ROZVOJE RF. Legislativa o zahraničních investicích (Státní podpora investiční činnosti v Republice Kazachstán). *Portál vnější ekonomické informace*. [online]. Ministerstvo ekonomického rozvoje Ruské federace, 2004-2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <http://www.ved.gov.ru/exportcountries/kz/about_kz/laws_ved_kz/invest_law_kz/>.

MINISTERSTVO NÁRODNÍ EKONOMIKY REPUBLIKY KAZACHSTÁN, VÝBOR PRO STATISTIKU. Oficialnaja statističeskaja informacija: Statistika vněšněj i vzaimnoj torgovli. *Ministerstvo nacionalnoj ekonomiky Respubliki Kazachstan, Komitet po statistike*. [online]. Komitet po statistike, 2017. [cit. 2017-12-10]. Dostupné z WWW: <http://stat.gov.kz/faces/wcnav_externalId/homeNumbersCrossTrade?_afLoop=2282766108950421#%40%3F_afLoop%3D2282766108950421%26_adf.ctrl-state%3Djx2q1zw4_43>.

MPO. *Perspektivní obory pro vývoz do Kazachstánu*. [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky, 2011. [cit. 2017-07-19]. Dostupné z WWW: <<https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/46419/52431/590849/priloha008.pdf>>.

MPO. *Ropa, ropné produkty: Bilanční přehled za rok 2016*. [online]. Praha: MPO, 10.2017. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <https://www.mpo.cz/assets/cz/energetika/statistika/ropa-ropne-produkty/2017/10/Zprava_Ropa2016_rok.pdf>.

MZV ČR. Kazachstán – vztahy země s EU. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky*. [online]. Praha: MZV ČR, nedatováno. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/kazachstan/politika/zahranicne_politicka_orientace.html>.

NIKONOROV, Alexej. Inostrannye investory vozvrashajutsa v Kazachstan. *365 Info.kz*. [online]. Almaty: TOO 365 Info, 31.7.2017. [cit. 2017-4-5]. Dostupné z WWW: <<https://365info.kz/2017/07/inostrannye-investory-vozvrashhayutsya-v-kazahstan/>>.

NOVINKY.CZ. Česko má dál nejnižší nezaměstnanost v EU před Německem. *Novinky.cz – Ekonomika*. [online]. Borgis, a.s., Seznam.cz, a.s., ČTK, DPA, Reuters, Profimedia, 9.1.2017. [cit. 2017-4-5]. Dostupné z WWW:

<<https://www.novinky.cz/ekonomika/425851-cesko-ma-dal-nejnizsi-nezamestnanost-v-eu-pred-nemeckem.html>>.

ODBOR KOMUNIKACE A MARKETINGU 10500. Ministr průmyslu Jiří Havlíček v Astaně pokračuje v rozvoji vztahů s Republikou Kazachstán. *Ministerstvo průmyslu a obchodu*. [online]. Praha: MPO, 22.8.2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/ministr-prumyslu-jiri-havlicek-v-astane-pokracuje-v-rozvoji-vztahu-s-republikou-kazachstan--231388/>>.

PARLAMENTNÍ LISTY.CZ. Ministr průmyslu Jiří Havlíček na EXPU v Astaně zahájil Česko-kazašskou konferenci o energetice. *Parlamentní listy.cz*. [online]. Our Media a.s., 2009-2017. 13.7.2017. [cit. 2017-4-5]. Dostupné z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Ministr-prumyslu-Jiri-Havlicek-na-EXPU-v-Astane-zahajil-Cesko-kazasskou-konferenci-o-energetice-495927>>.

REDEK, Daniel. Do České republiky proudí nejvíce ropy z Ruska. *Statistika & My* [online]. Praha: ČSÚ, 10/2016. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.statistikaamy.cz/2016/10/do-ceske-republiky-proudi-nejvice-ropy-z-ruska/>>.

RONA INTERNATIONAL CZ. České firmy se budou ucházet o modernizaci kazašské energetiky. *iRU.CZ*. [online]. 5.12.2016. [cit. 2017-4-5]. Dostupné z WWW: <<http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/106000000000-kazachstan/000-/106000615000-astana-hlavni-mesto/302-neuvedeno/31429-ceske-firmy-se-budou-uchazet/>>.

ŘEZNÍČKOVÁ, Tereza. Svaz doprovodí ministra průmyslu a obchodu spolu s 27 firmami na jeho cestě do Kazachstánu a Ruska. *Svaz průmyslu a dopravy ČR*. [online]. 10.7.2017. [cit. 2017-12-5]. Dostupné z WWW: <http://www.spcr.cz/images/SPCR_TZ_podnikatelska_mise_Kazachstan_a_Rusko_10072017.pdf>.

SYNKOVÁ, Zuzana. Kazachstán láká přírodními zdroji, Maroko a Thajsko na rozvoj průmyslu. *Hospodářské noviny iHned.cz*. [online]. Praha: Economia, a.s., 29.10.2013. [cit. 2017-12-07]. Dostupné z WWW: <<https://archiv.ihned.cz/c1-61095000-kazachstan-laka-prirodnimi-zdroji-maroko-a-thajsko-na-rozvoj-prumyslu>>. ISSN 1213-7693.

TALDAU. Základní ukazatele. *TALDAU – informačně-analytický systém Ministerstva národní ekonomiky Republiky Kazachstán (Statistický Výbor)*. [online].

Ministerstvo národní ekonomiky, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://taldau.stat.gov.kz>>.

TESTENT.RU. Ekonomický vývoj Kazachstánu v rr. 1991 – 2006. *Testent.ru – vzdělávací portál Kazachstánu*. [online]. 2009 – 2016. [cit. 2017-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://testent.ru/index/0-89>>.

TROJÁČEK, František. Ukončení činnosti Obchodní a průmyslové komory kazachstánu. *Komora.cz*. [online]. Praha: Hospodářská komora České republiky, 2014. [cit. 2017-07-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.komora.cz/pro-podnikani/zahranicni-vztahy/aktuality-z-teritorii/ukonceni-cinnosti-obchodni-a-prumyslove-komory-kazachstanu.aspx>>.

ÚZIS ČR. Česká republika. *Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR*. [online]. Praha: ÚZIS ČR, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.uzis.cz/cr-kraje>>.

VELVYSLANECTVÍ ČR V ASTANĚ. Hospodářské a obchodní vztahy ČR – Kazachstán. *Velvyslanectví České republiky v Astaně*. [online]. 18.02.2015, akt. 31.03.2016. [cit. 2017-07-25]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/astana/cz/obchod_a_ekonomika/kazachstan_obchodni_a_ekonomicka/hospodarske_a_obchodni_vztahy_cr.html>.

VELVYSLANECTVÍ ČR V ASTANĚ. Smluvně-právní základna pro rozvoj hospodářské spolupráce ČR a Kazachstánu. *Velvyslanectví České republiky v Astaně*. [online]. nedatováno [cit. 2017-08-01]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/astana/cz/obchod_a_ekonomika/kazachstan_obchodni_a_ekonomicka/smluvne_pravni_zakladna/index.html>.

VELVYSLANECTVÍ REPUBLIKY KAZACHSTÁN V ČESKÉ REPUBLICĚ A SLOVENSKÉ REPUBLICĚ. *Vztahy Kazachstánu a České republiky*. [online]. Nedatováno. [cit. 2017-07-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.kazembassy.cz/cz/content/ekonomicka-spoluprace/vztahy-kazachstanu-a-eske-republiky/>>.

VLÁDA ČR. Premiér. *Vláda České republiky*. [online]. Praha: Vláda ČR, 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/premier/premier-50612/>>.

VYORAL, Tomáš. České firmy investovaly v Kazachstánu už přes čtyři miliardy. *Ekonomický magazín.cz*. [online]. 14.12.2017. [cit. 2017-12-14]. Dostupné z WWW:

<<https://www.ekonomickymagazin.cz/2017/12/ceske-firmy-investovaly-v-kazachstanu-za-dvanact-let-pres-ctyri-miliardy/>>.

WORLDMETERS.INFO. Kazakhstan Population (live). *Worlometers*. [online]. 2017. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.worldometers.info/world-population/kazakhstan-population/>>.

ZAKON.KZ. Kazakhstan i Čechia obsudili turizm i obrazovanie. *Zakon.kz*. [online]. 21.11.2016. [cit. 2017-12-1]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakon.kz/4830254-kazakhstan-i-chekhija-obsudili-turizm-i.html>>.

ZÁSTUPITELSKÝ ÚŘAD. *Souhrnná teritoriální informace Kazachstán*. [online]. 2.6.2017. [cit. 2017-11-15]. Dostupné z WWW: <[http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2017/06/02/Nahled%20STI%20\(PDF\)%20Kazachstan%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%202017.163150725.pdf](http://publiccontent.sinpro.cz/PublicFiles/2017/06/02/Nahled%20STI%20(PDF)%20Kazachstan%20-%20Souhrna%20teritorialni%20informace%20-%202017.163150725.pdf)>.

ŽANIBEK, Alija. Přímé zahraniční investice v ekonomice Kazachstánu. *Forbes.kz*. [online]. United Media Group, Forbes.com LLC, 16.12.2016. [cit. 2017-06-15]. Dostupné z WWW: <https://forbes.kz/finances/investment/pryamyie_inostrannyie_investitsii_v_ekonomike_ka_zahstana>.

8 Přílohy

Příloha A – Smluvní vztahy a formy podnikání v teorii

Machková a kol. (2014, s. 15) uvádí tyto typy smluvních vztahů:

- prostřednické vztahy,
- smlouvy o výhradní distribuci,
- obchodní zastoupení,
- komisionářská smlouva,
- exportní aliance (sdružení vývozců),
- přímý vývoz.

Kapitálově nenáročné formy podnikání představují další možnosti pro firmy, které chtějí nabízet své produkty na zahraničních trzích jinými než klasickými způsoby (jako jsou například vývozní operace). Jedná se o tyto možnosti:

- poskytnutí licence,
- franchising,
- smlouva o řízení,
- výrobní kooperace,
- výzkum na zakázku, společný výzkum a vývoj apod. (Machková a kol., 2014, s. 21).

Kapitálově náročné formy podnikání

Hlavními formami kapitálově náročných forem vstupu na zahraniční trhy jsou dle Machkové a kol. (2014, s. 30):

- portfoliové investice (nákup především krátkodobých cenných papírů),
- přímé zahraniční investice (kapitálové vklady, reinvestovaný zisk apod.),
- podpora obchodní činnosti zřízením dceřiných společností, poboček či organizačních složek, reprezentativních kanceláří apod.

Portfoliové investice jsou obvykle spojeny s vložením kapitálu ze zahraničí do krátkodobých cenných papírů. Přímé zahraniční investice na rozdíl od portfoliových investic znamenají dlouhodobější vztah, spočívající především v přímé expanzi velkých společností do zahraničních poboček či dceřiných společností. (Kalínská a kol., 2010, s.

28). Pichanič (2004, s. 20) uvádí, že téměř 80 % všech přímých investic je ve světě uskutečňováno cca 500 největšími firmami, které se také z více než poloviny podílejí na celkovém objemu mezinárodního obchodu.

Kapitálově náročné formy podnikání jsou využívány především velkými a silnými podniky, které uplatňují globální strategie rozvoje a investují v jednotlivých zemích, které nabízejí výhodné prostředí pro další vývoj podnikání. Machková a kol. (2014, s. 30) uvádí, že se většina zemí v současné době snaží podporovat přímé investice ze zahraničí do zpracovatelského průmyslu a do některých služeb, protože právě tyto oblasti přináší modernizaci podnikání, rozvíjí technologie, vytvářejí nová pracovní místa a příležitosti pro tuzemské firmy. Forma podpora obchodní činnosti zřízením dceřiných společností, poboček apod. je nejvíce využívána českými investory.

Machková a kol. (2014, s. 183) definuje zvláště šest skupin **rizik**, se kterými se firmy setkávají nejčastěji při provedení mezinárodního obchodu. Jedná se o:

- rizika tržní, která nastávají v důsledku změn tržních podmínek a znamenají pro podnik buď ztrátu či nedosažení předpokládaného zisku, buď naopak příznivější výsledek hospodaření; příčinou může být změna vztahu nabídky a poptávky na trhu, změnou celkové tržní situace v území, směnou v postavení klíčových dodavatelů či odběratelů apod.;
- rizika komerční, která vyplývají z nesplnění závazků obchodními partnery; intenzita těchto rizik je podmíněna úspěšností procesů výběru obchodních partnerů a právním zajištěním vztahů;
- rizika přepravní, která jsou spojena především s přepravou hmotného zboží, kdy může docházet k poškození nebo ztrátě zboží, prevence rizika vychází z určení jasných podmínek přepravy a povinností účastníků, je dáno také zajištěním spolehlivé dopravy apod.;
- rizika teritoriální, která vyplývají z podmínek politického a makroekonomického prostředí, také v důsledku administrativních opatření, přírodních katastrof, embarg apod.; účinnou metodou eliminace těchto rizik je rozdělení rizika například v rámci konsorcií, joint ventures apod.;
- rizika měnová, vycházející z kurzovních změn; k nástrojům omezujícím kurzovní rizika patří operace na devizových trzích, postoupení pohledávky, měnové doložky, tvorba rezerv na krytí kurzového rizika apod.;